

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LIIKETALOUS

OPINNÄYTETYÖRAPORTTI

PK-YRITYKSEN TILINPÄÄTÖS JA SEN
TUNNUSLUKUJA

Jaana Järvinen

Liiketalouden koulutusohjelma
tammikuu 2008
Työn ohjaaja: Heli Leskinen

TAMPERE 2008

**TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU
LIIKETALOUS**

Tekijä:	Jaana Järvinen	
Koulutusohjelma:	Liiketalous	
Opinnäytetyön nimi:	Pk-yrityksen tilinpäätös ja sen tunnuslukuja	
Title in English:	Financial statements and the key figures in the SME	
Työn valmistumis- kuukausi ja -vuosi:	tammikuu 2008	
Työn ohjaaja:	Heli Leskinen	Sivumäärä: 47

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä käsitellään pk-yrityksen tilinpäätöstä, sen tulkintaa ja muun muassa tilinpäätöksestä johdettuja tunnuslukuja. Tunnuslukujen avulla yritys pystyy paremmin seuraamaan toimintansa kehitystä ja mahdollisesti myös vertaamaan lukuja muihin yrityksiin. Tällainen tunnuslukujen hyötykäyttö vaatii kuitenkin taitoa osata lukea tilinpäätöstä ja löytää sieltä olennaiset tiedot. Pienemmistä yrityksistä tarvittavaa osaamista ei useinkaan löydy, joten palvelevasta tilitoimistosta voi olla hyötyä.

Tämä ajatus taustalla perustimme äitini kanssa viime heinäkuussa täyden palvelun tilitoimiston. Tavoitteena on muiden palveluiden ohella antaa asiakasyritykselle apua ja neuvoa tilinpäätöksen hyödyntämisessä olemalla osa yrityksen arkipäivää. Opinnäytetyön tarkoitus on lisätä omaa osaamista ja sitä kautta parantaa tilitoimiston liiketoimintaa ja auttaa asiakasyrityksiä oman toimintansa johtamisessa.

Opinnäytetyössä käytetään alan kirjallisuutta, artikkeleita sekä haastatteluja.. Työssä eritellään tilinpäätöksen analysoinnin kannalta tärkeimpiä osioita sekä tutkitaan yleisimpiä tunnuslukuja. Lopussa esitettyä teoriaa sovelletaan yhden asiakasyrityksen toimintaan ja perehdytään sen taloudelliseen tilanteeseen tilinpäätöksen ja tunnuslukujen avulla.

Avainsanat: tase, tuloslaskelma, tilinpäätös, tunnusluvut, tilinpäätösanalyysi

**TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU
LIIKETALOUS**

Author:	Jaana Järvinen	
Program of study	Business Administration	
Title	Financial statements and the key figures in the SME	
Completed:	January 2008	
Supervisor:	Heli Leskinen	Amount of pages: 47

ABSTRACT

This report deals with the financial statements, their interpretation and the key figures of the SME. With the help of the key figures company can easier follow its operations development and possibly compare the company key figures to other companies. This kind of utilization of the key figures demands a lot of skill to obtain the substantial information from the financial statement. There is no such knowledge in most small or medium sized companies. Therefore an attendant accounting agency might be useful.

With this in mind we decided to establish a full service accounting agency together with my mother. Being part of the companies every day operations we can give counselling so that the companies can benefit the most from their financial statements. The meaning of this report is to increase knowledge and to improve accounting agency's business activity and to help customer companies to lead their operations.

This report is made by using literature from this branch, articles and interviews. The report shows the most essential parts of the financial statements and the most common key figures. At the end of this report there is an analysis of one of the customer's operations seen through the financial statements and key figures.

Key words: Balance sheet, Profit and loss account, Financial statements, Key figures, Analysis of Financial statements

Sisällysluettelo

Johdanto	5
1 Tilinpäätöksen merkitys.....	6
1.1 Yleiset tilinpäätösperiaatteet	6
1.2 Tilinpäätöksen lukijat.....	7
2 Tunnuslukujen hyötykäyttö	8
2.1 Lukujen vertailtavuus ja tulkinta	8
2.2 Tulokunnan rajoitukset ja ongelmat	10
3 Tuloslaskelma	11
4 Tase	15
4.1 Vastaava.....	15
4.2 Vastattavaa.....	16
5 Liitetiedot.....	18
6 Toiminta- ja tilintarkastuskertomus.....	20
7 Tilinpäätöksen oikaisu.....	22
7.1 Tuloslaskelman oikaisu	22
7.2 Taseen oikaisu	23
8 Tilinpäätösanalyysi.....	24
8.1 Perinteiset tunnusluvut.....	24
8.1.1 Kannattavuus	24
8.1.2 Vakavaraisuus.....	27
8.1.3 Maksuvalmius.....	28
8.1.4 Tehokkuus	30
8.2 Rahavirta-analyysit.....	32
8.2.1 Kassavirtalaskelma.....	32
8.2.2 Meno-tulovirtalaskelma.....	33
9 Case Kangas Oy.....	35
9.1 Haastattelu	35
9.2 Tilinpäätöksen analysointi.....	36
10 Yhteenveto	39
Lähteet	40
Liitteet.....	41

Johdanto

Tilinpäätökset ja niiden tulkinta on aina ajankohtainen aihe talouselämässä. Niistä yritetään saada mahdollisimman paljon tietoa yrityksestä ja sen tulevaisuudesta. Aihevalintani johtuu omasta mielenkiinnosta sekä myös halusta ja tarpeesta oppia uutta. Vaikuttavana tekijänä on myös se, että perustin äitini kanssa oman tilitoimiston viime heinäkuussa. Taito osata tulkita ja hyödyntää tilinpäätöksiä tuo etua asiakasyrityksillemme sekä toimii myös kilpailuetuna muihin tilitoimistoihin nähden. Pystymme tarjoamaan raporttien lisäksi neuvoa ja asiakkaan halutessa opettaa lukemaan tilinpäätöksiä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää tilinpäätökseen liittyviä tunnuslukuja ja niiden merkitystä talouden ohjaamiseen. Tunnuslukuja käsitellään niin tilinpäätöksen kuin erilaisten prosenttilukujenkin kannalta. Tavoitteena on saada kokonaiskuva yrityksen johtamiseen tarkoitetuista luvuista ja oppia hyödyntämään niitä työelämässä. Yhtenä työn tavoitteena on myös auttaa tilitoimiston asiakasyrityksiä selvittämään oman talouden tilannetta ja oppia hyödyntämään tunnuslukuja. Työhön liittyvän haastattelun tarkoituksena on selvittää yhden asiakasyrityksen tarvetta uusien, parempien ja hyödyllisempien tunnuslukujen hankintaan.

Opinnäytetyössä käytetään lähteinä alan kirjallisuutta ja Tilisanomien artikkeleita. Osa tiedoista tulee suoraan lakiteksteistä. Käytännönläheisyyttä työhön tuo yhden asiakasyrityksen kanssa kädyt haastattelut.

Työssä olen joutunut käyttämään rajausta. Opinnäytetyö käsittelee lähinnä pk-yritysten tunnuslukuja, työstä on jätetty pois suuret yritykset ja konsernit. Koska tilitoimistomme asiakkaat ovat korkeintaan keskisuuria yrityksiä (maksimissa 35 työntekijää), työn hyödyllisyyden kannalta on kannattavampaa keskittyä kyseiseen kokoluokkaan. Aihetta käsitellään lähinnä ulkoisen laskennan näkökulmasta, sisäinen laskenta vaihtelee enemmän yritysten toimialojen mukaan.

1 Tilinpäätöksen merkitys

Tilinpäätöksen kokonaisuus määritellään kirjanpitolaissa. Pienissä yrityksissä tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot. Siihen tulee liittää myös toimintakertomus, jonka sisällöstä säädetään kirjanpitolaissa ja osakeyhtiölaissa. Jos kyseessä on julkinen osakeyhtiö, osuuskunta tai yksityinen osakeyhtiö, eikä niin sanottu pieni kirjanpitovelvollinen, yritys on velvollinen liittämään tilinpäätökseen myös rahoituslaskelman. Pieni kirjanpitovelvollinen tarkoittaa yritystä, jonka nykyisellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt korkeintaan yksi seuraavista kriteereistä:

- liikevaihto 7,30 miljoonaa euroa
- taseen loppusumma 3,65 miljoonaa euroa
- henkilöstö keskimäärin 50 henkilöä. (Salmi 2006: 27)

Tilinpäätöksen tehtävänä on osoittaa, että tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on noudatettu säädettyjä normeja. Jos näin ei ole tehty, siitä tulee erikseen antaa tieto. Tilinpäätöksen tarkoituksena on antaa yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta *oikea ja riittävä kuva*, true and fair view. (Salmi 2006: 27)

1.1 Yleiset tilinpäätösperiaatteet

Tilinpäätös johdetaan juoksevasta kirjanpidosta ja näistä yleisistä periaatteista saa poiketa vain poikkeustapauksissa.

1. Oletus toiminnan jatkuvuudesta (going concern):
Yrityksen toiminnan oletetaan jatkuvan toistaiseksi. Tästä olettamuksesta tulee poiketa, jos yrityksellä on aikomus lopettaa toimintansa tai se on ajautunut taloudelliseen kriisiin. Jatkuvuudella tarkoitetaan myös taseen jatkuvuutta, edellisen tilikauden päättävä tase on seuraavan tilikauden aloittava tase.
2. Johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja –menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen:
Eri tilikausilta saadut tiedot tulee olla vertailukelpoisia. Laskentaperiaatteiden muutoksista tulee antaa erikseen tieto, jotta lukija osaa tulkita tilinpäätöstä oikein.
3. Tilikauden muutoksesta riippumaton varovaisuus:
Tulot tulisi arvioida varovasti ja menot ja menetykset kohtuullisen pessimistisesti. Omaisuutta ei saa arvostaa turhan korkealle eikä velkoja matalalle. Tilinpäätökseen saa merkitä ainoastaan realisoituneet voitot.

4. Tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioiminen riippumatta niihin liittyvien maksujen suorituspäivästä:
Suoriteperusteinen kirjanpito edellyttää, että tulo kirjataan tuloslaskelmaan tuotoksi suoritteiden luovutusajankohtana. Vastaavasti kulu kirjataan suoritteiden vastaanottohetkellä. Meno tulon kohdalle-periaatteen mukaan suoritteesta saatu tuotto kirjataan samalle kaudelle kuin siitä aiheutuneet kulut. Pidempiaikaiset omaisuudet kirjataan kuluksi koko teknis-taloudellisen elinkaarensa ajaksi poistomenetelmällä.
5. Kaikki omaisuus- ja rahoituserät arvostetaan erikseen:
Kaikki omaisuus- ja rahoituserät kirjataan erikseen taseeseen hankintahinnastaan, eikä saamisia ja velkoja voi netottaa. (Salmi 2006: 28-29)

1.2 Tilinpäätöksen lukijat

Kirjanpitolain tavoitteena on, että tilinpäätöksen informaatio esitetään mahdollisimman yksiselitteisesti ja niin, että tietoja on helppo vertailla. Tavoitteena on samalla myös informaation, luotettavuuden ja tarkastettavuuden lisääminen. Nämä helpottavat tilinpäätöksen lukijoita, joita nykyään on oman ja vieraan pääoman sijoittajien lisäksi myös verottaja, työntekijät, kilpailijat, hallintoviranomaiset, järjestöt, julkinen valta ja tutkijat. (Virtanen 2007)

Yrityksen sidosryhmien tavoitteena on muodostaa tilinpäätöksen perusteella kokonaiskuva yrityksen yleisestä taloudellisesta tilanteesta. Eri sidosryhmät kiinnittävät huomion oman kiinnostuksen mukaan eri lukuihin ja eri tietoihin. (Kallunki & Kytönen 2007: 17)

Verottaja on yleensä kiinnostunut yrityksen vuositulosta, jonka mukaan yritys maksaa veronsa. Oman pääoman sijoittajat haluavat selvityksen yrityksen kyvystä maksaa tuottoa sijoitukselle osinkoina ja vieraan pääoman sijoittajat puolestaan kyvystä vastata pitkäaikaisista veloistaan. Maksuvalmius kiinnostaa lähinnä tavarantoimittajia, muiden sidosryhmien kiinnostus vaihtelee yrityksestä ja tilanteesta riippuen. (Kallunki & Kytönen 2007: 17-18)

Tässä tekstissä tunnuslukuja tarkastellaan lähinnä ulkoisen laskennan näkökulmasta, eli nimenomaan kilpailijoiden ja tutkijoiden kannalta. Jonkin verran käsitellään myös yrityksen oman johdon näkökulmasta, mutta opinnäytetyössä ei perehdytä sisäisen laskennan tunnuslukuihin. Nämä ovatkin usein yritys- ja alakohtaisia, vaikka tarkkaan käytettyinä antavat myös suuren hyödyn johtamisen apuvälineenä.

2 Tunnuslukujen hyötykäyttö

Tilinpäätöksestä voi lukea useita eri lukuja ilman suurempia laskemisia. Tuloslaskelma ja tase eivät kuitenkaan kerro kaikkea, joten tunnusluvuilla on merkittävä osa tilinpäätösten tulkitsemisessa. Tunnuslukujen avulla erikokoiset yritykset ja eri ajankohtina tehdyt havainnot saadaan samalle mitalle. Esimerkiksi voiton suhteuttaminen liikevaihtoon selventää yrityksen tilannetta verrattuna kilpailijoihin sekä myös näyttää suuntaa yrityksen omalle kehitykselle. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 24)

Tilinpäätösinformaation painopiste on siirtynyt enemmän liitetietoihin ja toimintakertomukseen, pois tuloslaskelmasta ja taseesta. Tämä asettaa yritykselle tarpeita tehdä omia ylimää räisiä laskelmia johtopäätösten tarkentamiseksi. Tilinpäätöskäytäntöjen kansainvälistymisen myötä tuloslaskelma ja tase ovat muuttuneet myös hankalammin hahmotettaviksi. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi isommissa yrityksissä hyödykkeiden hankintamenojen erilaiset sisällöt. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 25)

Yleisesti tunnusluvut auttavat hahmottamaan yrityksen taloudellista menestystä. Analyysit voidaan jakaa kolmeen osaan: perinteiseen tilinpäätösanalyysiin, rahavirta- ja markkinaperusteiseen analyysiin. Perinteinen tilinpäätösanalyysi käsittelee yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Kassavirta-analyysi käsittää kassavirta-, meno-tulovirta- ja liikepääomavirta-analyysit. Markkinaperusteinen analyysi tutkii markkinaosuuksia, imagoa ja brändejä. (Lauslahti 2007)

Jos tunnuslukuja tutkitaan ja mitataan tehokkaasti, niistä tulee yritykselle myös tavoitteita, joita voidaan hyödyntää yrityksen johtamisessa. Tunnuslukuina ilmoitettuun tavoitteeseen on helppo yhdistää erilaisia palkitsemisjärjestelmiä, tuloskortteja ja muita onnistumisen seurantavälineitä. Tärkeää on, että tunnusluvut toimivat yrityksen tavoitteiden mukaisesti ja ovat tarpeeksi monipuolisia. Oikein käytettynä ne auttavat yrityksen johtamista ja lisäävät tehokkaasti menestymisen mahdollisuutta. (Leppiniemi 2006)

2.1 Lukujen vertailtavuus ja tulkinta

Tunnuslukuja voidaan tarkastella monella tavalla. Lähtökohtana voivat olla erilaiset arvot.

- Tunnusluvun tulkinnan lähtökohtana voidaan pitää tunnusluvun arvoa eli absoluuttista tasoa. Tunnusluku sijoitetaan johonkin tiettyyn asteikkoon, joka kokemuksen ja yrityksen toimialan mukaan kertoo yrityksen asemasta.

- Tunnuslukuja voidaan tulkita muutosten ja niiden suuntien mukana. Tällöin on hyödyllisempää tarkastella lukua ja sen kehitystä pidemmältä aikaväliltä.
- Lukuja voi vertailla toimialoittain ja kilpailijoittain. Näistä vertailuluvuista saadaan standardilukuja, joihin yksittäisen yrityksen tunnuslukuja voidaan verrata.
- Usein lukuja verrataan myös tavoitteisiin ja suoritusten arviointiin. Tunnuslukuja täytyy tuntea paremmin, jos aikoo saada niistä apuvälineen johtamiseen ja tavoitteiden seurantaan. (Salmi 2006: 124-126)

Tunnusluvuista saadaan mahdollisimman paljon irti, kun niiden avulla suoritetaan erilaisia vertailuja. Vertaamalla lukuja edellisiin tilikausiin saadaan kuva yrityksen muutossuunnista ja myös hälytyssignaaleista. Merkittävä muuttuminen vaatii selityksen. Näitä selityksiä etsiessä on hyötyä sekä tilinpäätöksen, toimintakertomuksen että yleisen talouden tuntemisesta. (Leppiniemi 2006)

Vertailua on hyvä tehdä myös muihin saman alan yrityksiin nähden. Se antaa kuvan yrityksen sijoituksesta jossakin tietyssä ominaisuudessa, kuten esimerkiksi kannattavuudessa tai rahoituksen tasapainossa. Nämä auttavat myös huomaamaan riskejä toiminnassa. Tunnuslukujen kautta on hyvä seurata sekä merkittävimpien asiakkaidensa että omaa tilannettansa yrityskentässä. Asiakkaiden toiminta kuitenkin heijastuu omaan liiketoimintaan. (Leppiniemi 2006)

Vertailtaessa tunnuslukuja eri yritysten kesken on myös omat vaikeutensa. Kirjanpitolainsäädäntö antaa mahdollisuuden erilaisiin arvostus- ja jaksotusongelmien ratkaisuihin. Tuloserot eivät siis välttämättä johdu yritysten menestymiseroista. Tätä ongelmaa helpottaa ainakin osittain yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamisessa se, että jokaisen on noudatettava johdonmukaisuutta menettelytavoissaan, tilikaudesta ja liiketapahtumasta toiseen. Valinnat siis tehdään kerran ja niitä on noudatettava, lukuun ottamatta poikkeuksia, joista tulee olla erillinen maininta liitetiedoissa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 89-91)

Jos kahden yrityksen tunnuslukuja verrataan toisiinsa, kannattaa niiden tilinpäätökset korjata vastaamaan edes hieman paremmin toisiaan eli suorittaa tilinpäätöksen oikaisu. Toinen vaihtoehto on lajitella yritykset omiin sarjoihinsa niiden tekemien valintojen mukaan. Ylipäätään vertaileminen edellyttää lukijalta lähempää paneutumista tilinpäätöksiin, erilaisiin mittareihin sekä tutkittavaan yritykseen. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 89-92)

2.2 Tulkinnan rajoitukset ja ongelmat

Tunnuslukujen kanssa on usein runsaudenpula. Tärkeintä oikean tunnusluvun valinnassa onkin se, että se on validi. Luvun on siis mitattava sitä, mihin se on tarkoitettukin. Sen tulee myös sopia yrityksen liiketoimintaan. Toinen tärkeä kriteeri on se, että tunnusluku on luotettava. Lukuun ei saa vaikuttaa mittaja eikä mittaustavat. Tämä onkin tulkinnan hankalampia kohtia, sillä tilinpäätöksessä on paljon harkinnanvaraisia kohtia, joissa tilinpäättäjillä on mahdollisuus toimia eri tavoilla. Oleellista on, että käyttäjä ymmärtää tunnusluvun laskukaavan. Hänen tulee tietää, mistä luku muodostuu ja mitkä asiat siihen vaikuttavat. Pelkkä tunnuslukuja antava ohjelma ei aja asiaansa, jos tunnuslukujen koostumusta ei tiedetä tarkemmin. (Salmi 2006: 124-128)

Ongelmia saattaa muodostua tilinpäättäjien valintojen lisäksi myös tilinpäätöksen ajankohdan takia. Tase kuvaa yrityksen taloudellista tilannetta kyseisenä päivänä, eikä se välttämättä vastaa normaalitilannetta yrityksen toiminnassa. Kirjanpito rekisteröi ainoastaan liiketapahtumia, mikä tarkoittaa sitä, että edulliset investoinnit, yrityksen henkinen pääoma sekä erilaiset brändit ja muut aineettomat hyödykkeet jäävät kaikki tulkinnan varaan. Jonain päivänä ne voivat näkyä tuloslaskelmassa, mikäli ovat tuottaneet tuloa, mutta muuten niistä ei taseessa näy mitään. (Salmi 2006: 128-129)

Toisissa yrityksissä voi myös olla ongelmana se, ettei johdolla ole aikaa tutustua ja opetella hyödyntämään mahdollisia tunnuslukuja. Johdolta ei ehkä myöskään löydy tarvittavaa tietoa tilinpäätösten tulkitsemiseen. Tällaisissa tilanteissa ammattitaitoinen ja palveleva tilitoimisto on tärkeä osa yrityksen kehitystä. Jos yrittäjä ehtii edes kerran kuussa tarkastelemaan yhdessä kirjanpitäjän kanssa tasetta ja tuloslaskelmaa, yritystä on huomattavasti helpompi johtaa muuttuvassa yritysmaailmassa.

3 Tuloslaskelma

Tuloslaskelmasta käsitellään tässä tarkemmin vain joitakin eriä. Nämä ovat sellaisia, joilla on eniten arvoa tilinpäätösten tulkitsemisessa tai joita käytetään yleisimmin kuvaamaan yrityksen toiminnan laajuutta.

Tuloslaskelman tarkoitus on selvittää, kuinka paljon kaudella on syntynyt tuloja ja mitä kustannuksia niiden ansaitsemiseksi on syntynyt. Tuloslaskelman tavoitteena on tuottaa tilikauden tulos, joka onkin tärkeä yrittäjän saamien osinkojen laskemiseksi sekä yrityksen oman pääoman kehityksen selvittämiseksi. Erilaisia analyysejä voidaan tehdä samanaikaisesti prosentteina ja euroina. Lukuja voidaan seurata myös tililajeittain tai kustannuslaskennan eri muotoja käyttäen. Analyysi vaatii tiedot edellisistä vuosista ja nykyisestä budjetista tavoitteineen. (Lauslahti 2007)

Kirjanpitoasetuksessa sallitaan erilaiset tuloslaskelmakaavat. Kaavoja on viisi erilaista, kaksi niistä on niin sanottuja liikekaavoja, jotka on tarkoitettu kirjanpitovelvollisille yrityksille. Muut soveltuvat esimerkiksi ammatinharjoittajille, kiinteistön hallintaan erikoistuneille yhteisöille ja erilaisille aatteellisille yhteisöille ja säätiöille. Liikekaavat ovat kululajikohtainen ja toimintokohtainen kaava. Näistä ehdottomasti yleisin on kululajikohtainen kaava. (Leppiniemi & Leppiniemi 2001: 33)

Liitteessä 1 esitetään tuloslaskelman kaava kululajikohtaisena.

Liikevaihto

Liikevaihto kertoo yrityksen myynnin määrästä. Luvusta on vähennetty annetut alennukset, arvonalisävero sekä muut myynnin määrään perustuvat verot. Myynnin voi sanoa olevan bruttomääräinen, sillä esimerkiksi myyntisaamisten luottotappiot ja mahdolliset myyntirahdit sisältyvät liikevaihtoon. Myyntiin liittyvät kurssivoitot ja -tappiot merkitään myynnin oikaisueriksi. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 110-111)

Liikevaihto antaa lukijalle tietoa toiminnan laajuudesta. Se on yksi käytetyimmistä tunnusluvuista kuvaamaan yrityksen toimintaa. Liikevaihtoa voidaan verrata edellisiin vuosiin, asetettuun tai kuluvan vuoden tavoitteeseen tai ennusteeseen. Luvun voi pilkkoa asiakkaittain, tuotteittain, toimialoittain tai jopa maantieteellisesti, riippuen yrityksen tavoittelemasta hyödyistä. Liikevaihdon kehitys ei välttämättä yksistään anna oikeaa kuvaa, eikä varsinkaan suoraa selitystä nykyiselle tilanteelle. Kehittymistä seurataan usein muutosprosenttien avulla. Prosentin heilahdellessa taustalla voi olla esimerkiksi myyntihintojen ja –

volyymien muutokset. Oikean tulkinnan saamiseksi on tärkeää selvittää, mistä muutos johtuu. (Lauslahti 2007)

$$\text{Liikevaihdon muutos-\%} = \frac{(\text{Nykyisen tilikauden-edellisen tilikauden liikevaihto})}{\text{Edellisen tilikauden liikevaihto}} \times 100$$

Tuloslaskelmassa kulut selittävät sen, millä liikevaihto on saatu aikaiseksi. Kululajipohjaisessa kaavassa lajiryhmiä ovat materiaalit ja palvelut, henkilöstökulut, poistot ja arvonalentumiset sekä liiketoiminnan muut kulut. Jotta näistä voidaan muodostaa kuluanalyysi, tarvitaan tietoa muun muassa volyymeistä ja niiden sisällöistä, tuotannontekijöiden ostohinnoista sekä myös yksikkökustannuksista. Tärkeää on myös tietää toimintasuhde. Se selittää ainakin osan yksikkökustannusten muutoksista. (Lauslahti 2007)

Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos

Varaston muutos kuvaa liikevaihdon ohella yrityksen toiminnan volyymia. Tämä erä liittyy lähinnä valmistusyrityksiin, palveluita ei voida varastoida. Varastolla tarkoitetaan tuotteita, joita on yrityksessä jollain tavalla jalostettu tai jotka ovat sellaisenaan valmiita myyntiin. Muutoksen lisäys on plusmerkkistä ja vähennys miinusmerkkistä. Muutoksen voi laskea pelkästään ostohinnoista ja valmistuksen työ kustannuksista tai siihen voi lisätä myös kiinteitä kustannuksia, kuten työnjohdon tai tilojen kustannuksia. (Salmi 2006: 48)

Mikäli tilinpäätöstä laadittaessa varaston laskentaperusteita muutetaan niin, että hankinnan ja valmistuksen kiinteät menot sisällytetään ainoastaan loppuvarastoon, ero tulee mainita satunnaisissa erissä. Liitetiedoissa tulee olla myös selvitys muutoksesta ja sen vaikutuksesta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 115)

Valmistus omaan käyttöön

Kolmas tuloslaskelmassa toiminnan laajuutta kuvaava erä on Valmistus omaan käyttöön. Tämä rivi on erityisen tärkeä sellaisten yritysten tilinpäätöstä tarkastellessa, joilla valmistus omaan käyttöön on liikevaihtoon nähden huomattavaa. Kaikki yrityksen kulut eivät luultavastikaan kohdistu myytäviin tuotteisiin, vaan osa tulee osoittaa oman pitkäkestoisen omaisuuden aikaansaantiin. Oman käytön valmistuksesta ei ole pakko tehdä omaa riviään, sen voi vähentää tuloslaskelmasta ja siirtää taseeseen varoiksi. (Salmi 2006: 49)

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muut tuotot kuuluvat myös yrityksen toiminnan laajuutta kuvaaviin eriin. Se sisältää muusta kuin varsinaisesta liiketoiminnasta saatuja tuottoja. Sen sisältö voi olla melko laaja. Esimerkkejä tyypillisistä muista tuotoista ovat ulkopuolisilta saadut vuokratuotot, pysyvien vastaavien myyntivoitot ja saadut avustukset. Tuotot eivät välttämättä ole säännöllisiä, vaan saattavat hyvinkin olla kertaluonteisia. Jos muita tuottoja on tilinpäätöksessä paljon, lukijan olisi hyvä selvittää sen sisältö ja säännöllisyys. Tällaisia epäsäännöllisiä tuottoja on muun muassa vakuutuskorvaukset. (Salmi 2006: 49-50)

Poistot

Yhtenä tuloslaskelman eränä on Poistot ja arvonalentumiset, johon sisältyy kolmenlaisia eriä. Yleisin niistä on pysyviin vastaaviin kuuluvien hyödykkeiden jaksottamiseen liittyvä erä, Suunnitelman mukaiset poistot. Nämä poistot koskevat myös pieniä kirjanpitovelvollisia. (Leppineimi & Leppiniemi 2001: 53)

Poistot on sinänsä mielenkiintoinen erä, sillä hankintamenojen aiheuttamien poistojen oikea ja turvallinen mitoittaminen on ulkopuolelta katsottuna melko vaikeasti pääteltävissä. Lukijan kannattaakin kiinnittää huomio poistojen määrään verrattuna investointien määrään. Jos investoinnit jatkuvasti useiden vuosien tarkastelussa ylittävät poistojen määrän, herää ajatus siitä, ettei yritykseen mahdollisesti jätetä tarpeeksi tulorahoitusta investointien uusimisen ja kasvun rahoittamiseen. Vaarana tällaisessa tilanteessa on yrityksen liiallinen velkaantuminen. (Leppiniemi 2006)

Liikevoitto tai –tappio

Liikevoitto saadaan, kun tuotoista vähennetään lyhyt- ja pitkävaikutteiset kulut. Siinä ei vielä ole otettu huomioon erilaisia tilinpäätösjärjestelyjä, veroja, eikä rahoituksen aiheuttamia vaikutuksia. Liikevoitto on pääomarakenteesta riippumaton, vasta tämän jälkeen huomioidaan lainanantajan, verottajan ja omistajan vaatimukset. Siitä voidaankin siis päätellä, ettei yrityksellä ole mahdollisuuksia tuottaa näille tahoille korvauksia, jos luku on miinuksella, eli kyseessä on liiketappio. Liikevoitto näyttää, että yrityksellä on varaa kattaa liiketoiminnan aiheuttamat kulut. (Salmi 2006: 53)

Tilikauden voitto tai tappio

Tämä luku osoittaa sen, mitä jäi jäljelle, kun kaikki tilikauden tuotot ja kulut on otettu huomioon. Yrityksen oma pääoma eli nettovarallisuus muuttuu sen mukaan, onko kyseessä tilikauden voitto vai tappio. Tästä luvusta omistaja voi päättää, mitä käytetään voitonjakoon tai mikä osa

jätetään kasvattamaan yrityksen omaa pääomaa esimerkiksi tulevia investointeja varten. Kysymys on siis virallisesta tuloksesta. Tämä sisältää erilaisia järjestelyjä ja satunnaisia veroja, eikä kyseessä ole välttämättä jatkuvan ja säännöllisen liiketoiminnan tuloksesta. (Salmi 2006: 57)

4 Tase

Yrityksen tulisi seurata taseesta oman toimintansa pääomarakennetta. Sen tulisi tunnistaa ajoissa merkit liiallisen vieraan pääoman käytöstä. Tähän liittyviä tunnuslukuja käsittelen myöhemmin. Taseesta olen poiminut tarkempaa tarkastelua varten pk-yritysten kannalta tärkeimpiä kohtia.

Tase ilmoittaa yrityksen taloudellisen tilanteen tilinpäätöshetkellä. Siihen kuuluvat varat ja velat, rahan käyttö ja sen lähteet. Kyseessä on toiminnallisen historian lopputulos. Taseen loppusumma on liikevaihdon ohella yrityksen tärkeimpiä mittareita. Sellaisenaan luku ei kuitenkaan kerro koko totuutta, huomioon tulee ottaa yrityksen toimiala ja tuotantotapavalinnat. Esimerkiksi tilitoimiston ja teollisuusyrityksen taseen loppusummaa on hankala vertailla täysin erilaisen toimialan takia. (Lauslahti 2007)

Kirjanpitoasetuksessa oleva tasekaava on kaikille kirjanpitovelvollisille yhteinen, pienet kirjanpitovelvolliset voivat kuitenkin käyttää vaihtoehtoisesti myös lyhennettyä kaavaa. Jos tase ei sellaisenaan pysty antamaan oikeaa ja riittävää kuvaa yrityksen taloudellisesta asemasta, lisätiedot tulee mainita erikseen liitetiedoissa. (Salmi 2006: 59)

Tase-erät ovat normaalisti melko hitaasti muuttuvia, joten lukijan kannattaa kiinnittää huomio merkittäviin muutoksiin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 140)

Liitteessä 2 esitetään yleinen tasekaava ja liitteessä 3 lyhennetty kaava pienille kirjanpitovelvollisille.

4.1 Vastaava

Taseen vastaava-puoli kertoo yrityksen omaisuuden ja varojen sidonnaisuudesta ja koostumuksesta. Se jaetaan kahteen pääryhmään omaisuuden käyttötarkoituksen perusteella: pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Vaihtuvat vastaavat tuottavat tuloa ainoastaan yhtenä tilikautena, toisin kuin pysyvät vastaavat, jotka tuottavat tuloa useampana tilikautena. Näiden ero on usein melko häilyvä, tapahtuma voi vaihtaa paikkaan riippuen tilanteen kehityksestä. Esimerkiksi myyntisaaminen voi vaihtua vaihtuvista pysyviin, jos ostajalla on suurempia maksuvaikeuksia. (Salmi 2006: 59)

Pysyvät vastaavat

Pysyvät vastaavat käsittävät aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Kyseessä on melko kiinteät tulonlähteet, eikä niitä ole helppo

muuttaa rahaksi. Nämä myös tuottavat tuloa useamman tilikauden ajan. Aineettomat hyödykkeet ovat immateriaalista varallisuutta, kuten patenteja ja kehittämismenoja. Aineelliset hyödykkeet ovat materiaalista, konkreettista omaisuutta, johon liittyy tulevaisuuden tulonodotuksia. Niihin kuuluu muun muassa rakennukset sekä koneet ja kalusto. Myös ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat ovat aineellisia hyödykkeitä. Sijoituksiin sisältyy osakkeita sekä saamisia ja osuuksia omistusyhteisyrityksiltä. Niiden tarkoitus on tuottaa tuloa pidemmän ajan kuluessa, siitä syystä ne eroavat lyhytaikaisista arvopaperisijoituksista. (Salmi 2006: 60-63)

Vaihtuvat vastaavat

Vaihtuvat vastaavat ovat lyhytkestoista omaisuutta. Niiden muuttaminen rahaksi käy helpommin, eivätkä ne tuota tuloa yhtä tilikautta pidempään. Ensimmäinen erä on Vaihto-omaisuus, joka sisältää myyntiin tarkoitetut tuotteet, niiden raaka-aineet ja puolivalmisteet. Jos varaston määrä on huomattavasti kasvanut, tulee kiinnittää huomiota sen aiheuttajaan. Syynä saattaa olla se, ettei epäkurantteja tuotteita ole huomioitu asianmukaisesti. Tällä taas on vaikutusta tilikauden tulokseen. Vaihtuvien vastaavien erä Saamiset sisältää saamisia, jotka on suunniteltu tuottavan tuloa ainoastaan yhden tilikauden aikana. Maksuaika saattaa kuitenkin olla yli vuodenkin. Rahoitusarvopaperit ovat tilapäisiä sijoituksia ja Rahat ja pankkisaamiset käteisluontoista maksuvalmiusreserviä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 146-154)

4.2 Vastattavaa

Taseen vastattavaa-puoli kertoo yrityksen pääomarakenteen. Se selventää lukijalle, mistä lähteistä rahoitus koostuu, omasta vai vieraasta pääomasta. (Salmi 2006: 67)

Työssä käsitellään vastattavaa-puolen pk-yrityksille tärkeimpiä kohtia. Lähinnä tärkeää on huomioida oman ja vieraan pääoman suhde toisiinsa.

Oma pääoma

Oma pääoma kertoo yrityksen hyvästä pääomarakenteesta, mitä enemmän sitä on, sitä joustavampi on rahoituksellinen tilanne ja suuremmat rahoitukselliset reservit. Rahoitusriski on aina sitä pienempi, mitä enemmän yrityksellä on omaa pääomaa. Omaa pääomaa yritys voi saada joko omistajien sijoituksista, omasta toiminnasta tai omaisuuden hallussapidosta. Tällainen on esimerkiksi kiinteistöosakkeet, joiden arvo on noussut ostamisen jälkeen. (Salmi 2006: 68)

Jos yritys on menettänyt vähintään puolet osakepääomastaan, tulee hallituksen ryhtyä pakkoselvitystilaa koskeviin toimenpiteisiin. Jos yrityksen toiminta on jatkuvasti tappiollista, tulee tilinpäätöksen lukijan

selvittää hallituksen suorittamat toimenpiteet asian johdosta. (Salmi 2006: 69)

Pakolliset varaukset

Omana pääryhmänä taseessa on pakolliset varaukset. Se on luonteeltaan vierasta pääomaa, mutta velan määrä ja sen toteutumisajankohta on jouduttu jostain tietystä syystä arvioimaan. Näitä joudutaan tekemään melko harvoin, mutta ne saattavat viestiä kurinalaisista tilinpäätöksen laatimisperusteista ja yritysjohdosta, joka haluaa laskea tuloksen varovaisuuden periaatteella oikein. Mahdollista on myös, että johto on huolissaan tulevaisuudesta ja yrityksen toiminnan jatkuvuudesta. Jos tiedossa saattaa olla jälkiselvittelyjä, tilinpäätäjä saattaa käyttää tilinpäätöksessä ylimääräistä varovaisuutta. Joka tapauksessa varauksiin on syytä lukijan perehtyä tarkemmin ja yrittää etsiä niille selitykset. (Leppiniemi 2006)

Vieras pääoma

Vieraan pääoman määrä ja sen osuus koko pääomasta kuvaa yrityksen rahoitusriskiä. Riski johtuu lainojen tiettyihin ajankohtiin sijoittuvista korkomaksuista ja takaisinmaksuvelvoitteesta. Rahoituksen tulee riittää näiden velvoitteiden hoitamiseen, tai muussa tapauksessa olemassa oleva riski toteutuu. Jos arvioidaan yrityksen vakavaraisuutta ja rahoitusriskiä, otetaan huomioon vieraan pääoman lisäksi myös pakolliset varaukset ja verovelat. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 162)

Vieras pääoma jaetaan lyhytaikaiseksi ja pitkäaikaiseksi velaksi. Jako menee yhden vuoden kohdalla, pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksuaika on sitä pidempi ja lyhytaikaisten lyhyempi. Yrityksen maksuvalmiuteen vaikuttavat erityisesti lyhytaikaiset lainat, riskinä on, etteivät rahat riitä lainojen takaisinmaksuun. Yrityksen rahoitustilanne on sitä riskittämpi, mitä suuremmat ovat sen maksuvalmiusreservit. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 162)

5 Liitetiedot

Liitetiedot antaa lisäselvitystä taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman numeroille. Liitetiedot ovat tärkeitä lukijalle, sillä sieltä selviää monia tilinpäätäjälle vaikeuksia tuottaneita ratkaisuja. Liitetiedoista myös näkyvät tilinpäätöksen tavoitteet: onko tulosta yritetty parannella vai kenties yritetty jopa huonontaa tilannetta? (Leppiniemi 2006)

Jos tuloslaskelma ja tase on esitetty tilinpäätöksessä suppeampaa kaavaa käyttäen, tarvittavat lisätiedot tulee mainita liitetiedoissa. Kirjanpitolain ja –asetuksen vaatimukset oikeasta ja riittävästä kuvasta tulee toteutua. Sen lisäksi liitetiedoissa tulee olla maininta, jos tilinpäätöksessä on poikettu yleisistä tilinpäätösperiaatteista sekä myös tilinpäätöksen laadintaperiaatteet. Luotettavuuden kannalta on oleellista tietää tilinpäätöksessä käytetyt arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä –menetelmät. Niiden muutoksiin on aina kiinnitettävä huomio, varsinkin jos ne parantavat tai heikentävät yrityksen tulosta. (Salmi 2006: 76-77)

Perehdyin tässä pk-yritysten kannalta tärkeimpiin liitetietoihin. Näistä on jätetty pois esimerkiksi konserniin ja muiden yritysten omistuksiin liittyvät liitetiedot. Yleisimmät liitetiedot koskevat tuloslaskelmaa, tasetta ja henkilöstöä.

Tuloslaskelman liitetiedot

Tuloslaskelman liitetietojen kohta Muiden tuottojen määrä ja erittely antaa kuvan siitä, kuinka suuri osuus tuloksesta on saatu aikaan esimerkiksi pysyvien vastaavien myyntivoitoilla. Myös suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja muutokset tulee mainita liitetiedoissa. Jos satunnaisia tuottoja on merkittävä määrä, se saattaa viitata liiketoimintaan liittyvistä suurista muutoksista ja riskitekijöistä. Myös pakollisten varausten muutokset viestivät vastaavista asioista. (Salmi 2006: 77)

Taseen liitetiedot

Taseen vastaavien liitetiedoissa tärkeimpiä ovat selvitykset aineettomien hyödykkeiden aktivointi- ja poistoperusteista. Näiden väljyys voi tarkoittaa muidenkin tilinpäätösperusteiden löysyyttä. Pysyvien vastaavien muutokset kertovat yrityksen investoinneista ja käyttöomaisuuden myynneistä. Nämä taas ovat osoitus yrityksen kasvamisesta ja kehittämisestä. Taseen vastattavien liitetiedoissa oman pääoman muutokset kertovat voitonjaosta, tappioiden kattamisesta tai markkinoilta saadusta oman pääoman ehtoisestä rahoituksesta. Maksuvalmius ja rahoitusriski selviävät tarkastelemalla vieraan pääoman rakennetta. (Salmi 2006: 77-78)

Henkilöstön liitetiedot

Arvioitaessa yrityksen kehittymistä kannattaa kiinnittää huomio myös henkilöstömäärän muutoksiin. Erityisesti pienempien perheyriyten kohdalla tulisi huomioida omistajan nostama tulo. Verosuunnittelusyistä johtuen omistaja saattaa nostaa tulonsa muuten kuin palkkana. Olemattomat henkilöstökulut eivät siis saa antaa väärää johtopäätöstä yrityksen kannattavuudesta. (Salmi 2006: 78-79)

6 Toiminta- ja tilintarkastuskertomus

Toiminta- ja tilintarkastuskertomus eivät välttämättä liity tunnuslukuihin, mutta niihin tutustumalla lukija saa lisätietoa yrityksestä ja oppii ymmärtämään yrityksen liiketoiminnan tapahtumia paremmin. Tilintarkastuskertomuksesta saa ensi silmäyksellä käsityksen, onko yritykselle tullut huomautettavaa. Näistä syistä halusin hieman käsitellä myös toiminta- ja tilintarkastuskertomusta.

Kirjanpitolain 3 luvun 1§:n mukaan kirjanpitovelvollisen tulee esittää toimintakertomuksessa

”toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja samoin kuin sen taloudellista asemaa ja tulosta.”

Lisäksi laki määrää yritystä ilmoittamaan tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella, sen päättymisen jälkeen ja myös arvio tulevaisuuden kehityksestä sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. Mikäli kyseessä on pieni kirjanpitovelvollinen yritys, sen tulee sisällyttää toimintakertomukseensa vain nämä edellä mainitut tiedot. (Kirjanpilolaki 30.12.2007/1336)

Toimintakertomus ei enää ole osa tilinpäätöstä, sillä se erotettiin vuonna 2004 omaksi ulkopuoliseksi asiakirjaksi. Toimintakertomuksessa on kuitenkin monia lukijaa kiinnostavia seikkoja. Tällainen osio on esimerkiksi tutkimus- ja kehityksenot. Siinä on kyse rahamääräisestä uhrauksesta sekä rahan käyttötavasta. Toinen tärkeä aihe on Voittoja tai tappiota koskeva toimenpide-ehdotus. Tämä kiinnostaa sekä yrityksen johtoa että muita rahoittajia. Vapaa oman pääoman määrä kertoo mahdollisuuksista käyttää varoja velkojen ja muiden sitoumusten jälkeen. (Salmi 2006: 79-80)

Tilintarkastuskertomus on tilintarkastajan laatima selvitys yrityksen johdon toiminnasta ja tilinpäätöksen laadinnan oikeellisuudesta. Sen tarkoitus on auttaa omistajia ja muita sidosryhmiä taloudellisen informaation saamisessa. Kertomus on yleensä vakiomuotoinen, joten poikkeavuuksiin on tarpeellista perehtyä tarkemmin. Tilintarkastuskertomuksessa annettavat lausunnot koskevat seuraavia asioita:

- tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadinnassa noudatettuja säännöksiä
- saako tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta oikeat ja riittävät tiedot yrityksen toiminnasta ja sen taloudellisesta asemasta

- tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vahvistamista
 - hallintoneuvoksen, hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan vastuuvapautta
 - voittovarojen käsittelyn pitämistä yhteisölain mukaisena
- (Salmi 2006: 83-84)

7 Tilinpäätöksen oikaisu

Jotta tilinpäätökset olisivat vertailukelpoisia eri tilikausien ja yritysten välillä, informaatiota täytyy standardoida eli oikaista. Tätä varten lukijan tulee tietää niitä harkinnanvaraisuuksia, joita tilinpäätäjällä on käytettävissään. Lukijan tulee myös erottaa yrityksen tulossuunnittelun taustalla olleet tavoitteet. Tulokset eivät välttämättä anna oikeaa kuvaa yrityksen todellisesta tuloksesta. Samoin taseen kertoma taloudellinen tilanne voi olla eri tilinpäätöksen mukaan kuin mikä se todellisuudessa olisi. (Salmi 2006: 131)

7.1 Tuloslaskelman oikaisu

Oikaisemalla tuloslaskelmaa pyritään selvittämään se tulos, joka parhaiten vastaa säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulosta. Tuloslaskelman oikaisussa käydään läpi koko kaava. Vaikka kyse on usein vain oletuksista, oikaisu on välttämätöntä vertailun mahdollistamiseksi. Tarkoituksena on tarkastella tilinpäätöstä eri näkökulmasta kuin mitä virallisen tilinpäätöksen tekijä on tarkoittanut. Oikaisun tarve tulee harkita tilinpäätöksen hyödyntämisen ja näkökulman mukaan, aina ei välttämättä edes tarvitse oikaista lukuja. (Salmi 2006: 131-138)

Liitteessä 4 esitellään oikaistun kululajipohjaisen tuloslaskelman runko. Rungosta erittelen ainoastaan tärkeimmät luvut.

Liikevaihto kertoo varsinaisen liiketoiminnan tuotot. Sen vertailukelpoisuus katoaa, jos yritys siirtyy käyttämään osatuloutusta eli poiketaan suoriteperusteisesta tuloutustavasta. Tällainen on mahdollista pidempiaikaisissa projekteissa, jolloin sopimuksesta voi tulouttaa osan ennen varsinaista luovutusta. Liikevaihdosta vähennetään annetut alennukset ja arvonalisävero, koska nämä erät eivät kuulu yritykselle. Ajatuksena on, että tulo olisi yritykselle ansaittua. Kirjanpitoasetuksessa ei ole enää mainintaa käyttökatteesta. Se on kuitenkin oleellinen tunnusluku, joka kertoo tuloslaskelman jäämän lyhytvaikutteisten menojen jälkeen. Käyttökate saadaan lisäämällä liikevoittoon poistot ja arvonalentumiset. Se on myös taseesta kokonaan riippumaton tunnusluku, koska taseesta riippuvat erät eivät siihen vaikuta. Oikaistua liikevoittoa tai –tappiota kutsutaan analyysissä liiketulokseksi. Se on liiketoiminnan kannattavuuden perusrivi. Liiketoiminnan tuotoista vähennetään kaikki toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä aiheutuneet lyhyt- ja pitkävaikutteiset kulut. Liiketulos on vertailukelpoinen eri tilikausien ja yritysten välillä, jollei laskentaperusteita ole erikseen muutettu. Näistä on maininta ja muutoksen eurovaikutus liitetiedoissa. Tulos ennen veroja kertoo yrityksen tilanteen, kun tuloksesta on vähennetty rahoituserät. Tästä

erästä yritys maksaa veron, jos jotain verotettavaa tulosta on syntynyt. Tuloverojen jälkeen saadaan tilikauden varsinainen tulos eli nettotulos. Tilikauden voitto tai tappio on tilinpäätöksen virallinen muoto sille, mitä virallisen tilinpäätöksen viimeiselle riville jäi. Nettotulos kertoo analyysoijan selvittämän subjektiivisen tuloksen yrityksen ”todellisesta” kannattavuudesta. (Salmi 2006: 131-136)

7.2 Taseen oikaisu

Taseen oikaisu on yleisempää kuin tuloslaskelman. Sen tarkoituksena on tuoda esille virallisesta taseesta puuttuvat olennaiset varallisuudet ja eliminoida sellaiset vastaavien erät, joilla ei ole varsinaista tulontuottamiskykyä. Velat merkitään oikaistuun taseeseen niiden takaisinmaksuajankohdan mukaan. Taseen oikaisu on huomattavasti vaikeampaa kuin tuloslaskelman, johtuen taseen luonteesta. Tilinpäätös ei muutenkaan tarjoa perusteita oikaisun tekemiselle. Asiaa vaikeuttaa myös se, että taseeseen on mahdollista merkitä varoiksi aineettomia hyödykkeitä, joiden tulontuottokyky on epävarma. Tunnuslukujen laskemisessa tarvitaan myös tietoa vieraan pääoman jakaantumisesta korottomaan ja korolliseen. Tämä täytyy tehdä arvionvaraisesti, jollei niitä ole liitetiedoissa eritelty. (Salmi 2006: 138-142)

Liitteessä 5 esitellään Yritystutkimusneuvottelukunnan standardin mukainen oikaistu tase.

Taseen vastaavista tulee oikaisua tehdessä poistaa perustamismenot, jotka eivät aiheuta tuloa. Myös muista aineettomista hyödykkeistä tulee eliminoida menot, joihin ei liity tulo-odotuksia. Nämä vähennetään omasta pääomasta. Myynti- ja muista saamisista tulee vähentää todennäköiset luottotappiot, jotta saamiset ovat ”oikeita” saamisia. (Salmi 2006: 138-139)

Vastattavaa-puolella omasta pääomasta oikeistaan kaikki ne erät, joilla on muutettu varallisuuden arvoja. Pakolliset varaukset luetaan pitkäaikaiseksi korottomaksi vieraaksi pääomaksi, koska niihin liittyy tuleva maksuvelvollisuus. Laskennallinen verovelka lasketaan pitkäaikaiseksi korottomaksi velaksi. Lainat rahoituslaitoksilta katsotaan korolliseksi vieraaksi pääomaksi. Saadut ennakkomaksut voivat olla joko pitkä- tai lyhytaikaisia. Joissakin tunnusluvuissa ne vähennetään veloista. Muut pitkäaikaiset velat luetaan korollisiin velkoihin. Lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan siirretään se osa pitkäaikaisesta vieraasta pääomasta, joka tulee maksettavaksi seuraavan 12 kuukauden aikana. Muut lyhytaikaiset velat ja siirtovelat ovat oletuksen mukaan korottomia. (Salmi 2006: 140-141)

8 Tilinpäätösanalyysi

Yritysten taloudellisen tilan vertailua kutsutaan myös tilinpäätösanalyysiksi. Sitä voidaan tehdä joko yksittäisen yrityksen tai yritysjoukon näkökulmasta. Tilinpäätösanalyysi jaetaan nykyään suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin (perinteiset tunnusluvut), rahavirta-analyyseihiin ja markkinaperusteiseen analyysiin. Yrityksen sidosryhmät saattavat tarvita yrityksestä muutakin tietoa, kuin mitä tilinpäätösanalyysi pystyy tarjoamaan. Tällaisissa tapauksissa yritys- ja sijoitusanalyytikot ovat hyvä tilinpäätösinformaatiota tukeva tietolähde. He osaavat katsoa yrityksiä ammattimaisesti ja subjektiivisesti ja saavat näin muodostettua niistä syvällisemmän kokonaiskuvan. Varsinkin sijoittajat käyttävät paljon hyödykseen analyytikkojen ennusteita yrityksen taloudellisesta tilasta. Ennusteita tuotetaan sekä julkiseen käyttöön että analyytikoiden omalle asiakaskunnalle. (Kallunki & Kytönen 2007: 14, 21-22)

Tilinpäätösanalyysin osaaminen on juuri se tekijä, joka erottaa ammattimaiset tilitoimistot satunnaisista kirjanpitäjän työtä tekeivistä. Asiakasyritykselle siitä on suuri etu, jos tilitoimisto osaa näyttää, mitä tunnusluvut kertovat ja mitä ne liiketoiminnan kehityksen kannalta todella tarkoittavat. Tämä on myös se osa-alue, johon minun tulisi tarkemmin perehtyä, jotta voin palvella yrityksemme asiakkaita paremmin ja näin edistää yrityksemme kehitystä.

Tarkastelen tarkemmin perinteisiä tunnuslukuja ja rahavirta-analyysejä. Markkinaperusteinen analyysi koskee lähinnä isompia osakeyhtiöitä, joten sen tarkempi esitteleminen ei tunnu oleelliselta työn tarkoitusta ajatellen.

8.1 Perinteiset tunnusluvut

Perinteisen tilinpäätösanalyysin avulla saadaan monia erilaisia tunnuslukuja kuvaamaan yrityksen taloudellista tilannetta. Laskuissa käytetään usein joko tuloslaskelman tai taseen lukua jaettuna jollain toisella, yleensä yrityksen kokoa mittaavalla luvulla. Tässä luvussa esitellään vain yleisimmät ja tärkeimmät tunnusluvut suuresta tunnuslukujoukosta. (Kallunki & Kytönen 2007; 73-74)

8.1.1 Kannattavuus

Kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä voitontuottoon. Se voidaan määrittää absoluuttisesti tuottojen ja kulujen erotuksena. Lähtökohtana kannattavuuden laskemisessa on, että yritys tuottaa jatkuvasti enemmän sijoitetulle pääomalle verrattuna mitä pääoman saanti ja sen käyttö tulee yritykselle maksamaan. Kannattavuuden muita

tunnuslukuja ovat esimerkiksi liikevoittoprosentti, käyttökate- ja myyntikateprosentti. Tunnusluvut riippuvat lähinnä toimialan tarpeista. (Lauslahti 2007)

Kannattavuuden tunnusluvulle on ominaista pitkän aikavälin luonne. Yhden tilikauden mittaaminen ei välttämättä vielä vastaa tätä ajatusta, mutta silläkin saadaan melko luotettava kuva yrityksen kannattavuudesta. Halutessaan lukija voi tarkastella lukuja usean tilikauden ajalta, jolloin saadaan täydentävämpi analyysi. (Kallunki & Kytönen 2007: 74)

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti on yleisimmin käytettyjä tunnuslukuja. Sen mukaan tuottotason tulisi vähintään vastata yrityksen maksamaa korkotasoa. Tuottoa vaativaa pääomaa ovat oman pääoman lisäksi myös korollinen vieras pääoma. (Lauslahti 2007)

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Sijoitettu pääoma (keskimäärin)}} \times 100$$

Nettotulokseen tulee lisätä takaisin rahoituskulut ja verot, jotka on siitä aiemmin vähennetty. Yrityksen veronmaksupolitiikka ei vaikuta tunnuslukuun, koska sijoitetun pääoman tuottoprosentti kuvaa tilannetta ennen veroja. Sijoitettu pääoma saadaan, kun oikaistuun omaan pääomaan lisätään korollinen vieras pääoma. Keskiarvo saadaan tilikauden pääoman alun ja lopun luvuista. Tunnusluvun laskemisessa ongelmia tuottavat riittämättömät tilinpäätöstiedot, joissa ei ole vierasta pääomaa jaettu korolliseen ja korottomaan pääomaan. Sijoitetun pääoman tuottoprosenttia pidetään yleisesti tyydyttävänä, jos se ylittää 10 prosenttia. (Kallunki & Kytönen 2007: 75-76)

Oman pääoman tuottoprosentti

Jos yrityksen kannattavuutta halutaan mitata pelkästään sijoittajan näkökulmasta, tunnusluvussa käytetään ainoastaan oikaistua omaa pääomaa. Tällöin lasketaan oman pääoman tuottoprosenttia.

$$\text{Oman pääoman muutos-\%} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Oikaistu oma pääoma (keskiarvo)}} \times 100$$

Tunnusluvussa käytettävä nettotulos ei sisällä rahoituskuluja eikä veroja, sillä nämä kuluerät eivät ole oman pääoman sijoittajan saamaa tuottoa. Ensin maksetaan korvaus vieraalle pääomalle, sitten verot ja vasta sen jälkeen lasketaan oman pääoman sijoittajan tuotto. Oman pääoman sijoittajat määrittelevät tuottovaatimuksillaan tuottoprosentin riittävän tason. Tuottoprosenttiin vaikuttavat yrityksen velat, sillä nettotulos

kasvaa, jos yritys lisää vieraan pääoman määrää. Kaavassa nimittäjänä oleva oma pääoma ei kuitenkaan kasva. Tällaisessa ratkaisussa on kuitenkin aina riskinsä, varsinkin taloudellisesti huonoina aikoina. Tuotot pienenevät, mutta korkomaksut on silti hoidettava. Vieraan pääoman vaikutusta yrityksen kannattavuuteen kutsutaan vipuvaikutukseksi. (Kallunki & Kytönen 2007: 77-78)

Nettotulosprosentti

Sijoitetun ja oman pääoman tuotto prosentit perustuvat taseen omaisuuseriin. Niiden lisäksi lasketaan myös nettotulosprosenttia, jossa tuloserä jaetaan liiketoiminnan kokonaistuotolla.

$$\text{Nettotulos-\%} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100$$

Nettotulosprosentin avulla voidaan laskea yrityksen toiminnan katetta, kun kaikki säännölliset tulot ja kulut on otettu huomioon. Jos tunnuslukua käytetään kahden liikevaihdoltaan yhtä suuren yrityksen vertailussa, lukijan tulee huomioida, että vaikka kannattavuudet voivat olla yhtä suuret, yritysten pääomarakenteessa voi olla merkittäviäkin eroja. Jos nettotulos on positiivinen, saa tunnusluku myös positiivisen arvon. Yrityksen liiketoiminta näyttäisi siis olevan terveellä pohjalla. (Kallunki & Kytönen 2007: 79-80)

Voittoprosentit

Yritys voi käyttää myös erilaisia voittoprosentti-tunnuslukuja kuvaamaan, kuinka monta tulossenttiä sille jää yhdestä myyntieurosta. Tällöin yrityksen tulosta kuvaava jäämä suhteutetaan liikevaihtoon. Esimerkkejä voittoprosenteista ovat käyttökateprosentti, liikevoittoprosentti, tilikauden voittoprosentti.

$$\text{Käyttökate-\%} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

$$\text{Liikevoitto-\%} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

$$\text{Tilikauden voitto-\%} = \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Käyttökate ei esitetä suoraan tuloslaskelmassa. Tunnusluku muodostetaan lisäämällä liikevoittoon poistot ja arvonalentumiset.

Voittoprosenttitunnuslukuja käytetään lähinnä yrityksen sisäisen kehityksen tarkastelussa. Lukujen muutokset kertovat esimerkiksi muuttuneesta kannattavuudesta tai yrityksen toimintatavoista taikka muista muutoksista toiminnan painopisteissä. Selitys muutokselle tulisi kuitenkin löytää, jotta lukuja voidaan hyödyntää. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 180-181)

Voittoprosenttitunnuslukuja on syytä käyttää erityisen varovasti, jos niiden avulla verrataan eri yritysten toimintaa. Erot saattavat johtua paitsi kannattavuudesta, myös yritysten rakenteellisista eroista tai erilaisista toimintastrategioista. Tästä johtuen näille tunnusluvuille ei ole pystytty antamaan yleispäteviä tavoitearvoja. Joitakin toimialakohtaisia suositusarvoja on kuitenkin muodostettu. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 182)

8.1.2 Vakavaraisuus

Yrityksen mittaamalla vakavaraisuudella tarkoitetaan vieraan ja oman pääoman suhdetta koko pääomaan. Vastaavia määritelmiä ovat myös velkaisuus ja rahoitusrakenne. Vakavarainen toiminta pitää huolen siitä, ettei yrityksellä ole liian suuri osa pääomasta vierasta pääomaa. Tämä tarkoittaisi suuria korkomaksuja, joista yrityksen on taloudellisesti huonoina aikoina vaikea selviytyä. Vakavaraisuutta mitataan pitkällä aikavälillä, sillä korollinen vieras pääoma on yleensä pitkäaikaista rahoitusta. (Kallunki & Kytönen 2007: 80)

Omavaraisuusaste

Vakavaraisuuden yleinen tunnusluku on omavaraisuusaste.

$$\text{Omavaraisuusaste (\%)} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistu taseen loppusumma} - \text{Saadut ennakot}} \times 100$$

Omavaraisuusaste kuvaa oman pääoman osuutta koko pääomasta. Yrityksellä on paremmat mahdollisuudet selviytyä vieraan pääoman maksuista, mitä enemmän sillä on omaa pääomaa. Omavaraisuusasteen tulisi siis olla korkea. Kannattavuuden parantaminen usein lisää myös omavaraisuutta, kunhan yritys välttää investointien yhteydessä liiallista vieraan pääoman käyttämistä.

Yritystutkimusneuvottelukunnan (YTN) ohjearvot omavaraisuusasteelle:

yli 40 %	hyvä
20-40 %	tyydyttävä
alle 20 %	heikko

(Kallunki & Kytönen 2007: 80-81)

Velkaantuneisuus

Toinen tapa laskea vakavaraisuutta on suhteellinen velkaantuneisuus. Se on sopiva tunnusluku varsinkin silloin, kun yrityksessä ei ole ollenkaan tai hyvin vähän omaa pääomaa. Näin on usein esimerkiksi yksityisliikkeissä tai henkilöyrityksissä. Suhteellinen velkaantuneisuus suhteuttaa velkojen määrää liikevaihtoon. Tarkoituksena on, että tuotot riittävät lainojen hoitamiseen.

$$\text{Velkaantuneisuus (\%)} = \frac{\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Suhteellinen velkaantuneisuus on sinänsä käytännöllinen tunnusluku, että sen laskemiseen ei tarvitse välttämättä tehdä oikaisuja.

YTN:n ohjearvot velkaprosentille:

<40 %	hyvä
40-79 %	tydyttävä
>80 %	heikko

(Salmi 2006: 171)

Gearing

Velkaantumisen kuvaajana voidaan käyttää myös gearing-tunnuslukua eli nettovelkaantumista. Yritys on sitä velkaantuneempi, mitä suurempi luku on. Tunnusluku kertoo korollisen vieraan pääoman suhteen yrityksen omaan pääomaan. Kaavassa käytetään velkojen määrää, joka jäisi jäljelle, jos velat maksettaisiin likvideillä varoilla.

$$\text{Nettovelkaantumisaste} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{Likvidit rahoitusvarat}}{\text{Oikaistu oma pääoma}} \times 100$$

YTN:n mukaan yrityksen vakavaraisuus olisi hyvä, jos tunnusluvun arvo on pienempi kuin 1. Luku on negatiivinen, jos rahoja ja pankkisaamisia on lainoja enemmän. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 216)

8.1.3 Maksuvalmius

Maksuvalmius eli likviditeetti kuvastaa yrityksen maksukykyä lyhytaikaisten lainojen erääntyessä. Kyseessä on siis lyhyen aikavälin rahoituksen riittävyys. Tarkoitus olisi, että yrityksen kassareservit riittäisivät maksuvelvoitteiden hoitamiseen, mutta maksuvalmius ei olisi liian korkeakaan. Tällaisessa tilanteessa yritys sitoo omaisuuttaan huonosti tuottavaan kassareserviin. Jos rahat eivät riitä

maksuvelvoitteisiin, eräpäivien ylitykset johtavat viivästyskorkokuluihin tai yritys joutuu turvautumaan kalliiseen lyhytaikaiseen lisärahoitukseen. (Kallunki & Kytönen 2007: 84)

Nettokäyttöpääomaprosentti

Nettokäyttöpääomaprosentilla kuvataan yrityksen maksuvalmiuden kehitystä suhteessa liikevaihtoon. Tunnusluku näyttää, kuinka suuri osa yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla.

$$\text{Nettokäyttöpääoma- \%} = \frac{\text{Nettokäyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Nettokäyttöpääoma muodostetaan vähentämällä vaihtuvista vastaavista lyhytaikaiset velat. (Kallunki & Kytönen 2007: 84-85)

Nettokäyttöpääoman ollessa negatiivinen, yrityksellä on maksuvalmiutta vähemmän kuin velvoitteita. Toisin sanoen taseen pysyviä vastaavia on rahoitettu lyhytaikaisella pääomalla. Tämä luonnollisesti lisää rahoitusriskiä, jos lyhytaikaisella pääomalla rahoitetaan pitkäkestoisempaa omaisuutta. (Salmi 2006: 179)

Quick ratio ja current ratio

Maksuvalmiutta voidaan mitata myös jakamalla rahoitusomaisuus tai nopeasti rahaksi muutettava omaisuus lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Näin saadaan selville, kuinka suuren osan lyhytaikaisista velkasitoumuksistaan yritys kykenisi maksamaan, jos sen toiminta yllättäen lopetettaisiin. Yrityksen maksuvalmius on sitä parempi, mitä enemmän tällaisessa tilanteessa on rahaa tai rahaksi muutettavaa omaisuutta verrattuna lyhytaikaiseen velkaan. Quick ratio ja current ratio ovat tunnuslukuja, jotka kuvaavat yrityksen maksuvalmiutta tällaisesta näkökulmasta. (Kallunki & Kytönen 2007: 85-86)

Quick ration mukaan vain rahoitusomaisuudella olisi arvoa, jos yrityksen liiketoiminta lopetettaisiin. Tämän ajatuksen mukaan vaihto-omaisuuden todellinen markkina-arvo ei välttämättä vastaisi kirjanpidollista arvoa. Lyhytaikaisen vieraan pääoman velkojat eivät siis voisi luottaa vaihto-omaisuuden myyntitulojen kattavan edes osaksi lyhytaikaisia velkoja. Quick ration kaavakin siis kohdistuu vain rahoitusomaisuuteen

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Vaihtuvat vastaavat}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}}$$

YTN suosittelee quick ration ohjearvoiksi:

yli 1	hyvä
0,5-1	tydyttävä
alle 0,5	heikko

(Kallunki & Kytönen 2007: 86)

Quick ration arvo 1 tarkoittaa, että maksuvalmiutta on yhtä paljon kuin lyhyttä velkaa. Tällöin yrityksen velka on hallinnassa. Arvo 0,5 taas osoittaa, että velkaa on kaksinkertainen määrä yrityksen maksuvalmiuteen nähden. Yritys on siis toisin sanoen lähellä maksuvalmiusongelmia. (Salmi 2006: 180)

Current ratio huomioi lyhytaikaisten saamisten lisäksi myös vaihto-omaisuuden.

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihtuvat vastaavat} + \text{Vaihto-omaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Tämän mukaan myös vaihto-omaisuudella olisi arvoa yrityksen toiminnan loppuessa. Vaihto-omaisuuden voisi tällaisessa tapauksessa realisoida kohtuullisessa ajassa ja varat käytettäisiin lyhytaikaisen vieraan pääoman takaisin maksamiseen. Tällainen toiminta riippuu kuitenkin yrityksen toimialasta ja millainen markkina-arvo tuotteilla olisi. (Kallunki & Kytönen 2007: 87)

Current ration ohjearvot

yli 2	hyvä
1-2	tydyttävä
alle 1	heikko

Jotta maksuvalmiudesta saataisiin mahdollisimman luotettava kuva, usein käytetäänkin quick ratiota current ration rinnalla. (Kallunki & Kytönen 2007: 87)

8.1.4 Tehokkuus

Maksuvalmiuden tunnuslukujen lisänä käytetään useimmissa yrityksissä käyttöpääoman kiertoaikalukuja. Maksuvalmiuden tasoon ja tulorahoituksen riittävyteen vaikuttavat tulojen ja menojen riittävyysajat. Kiertoaikaluvut mittaavat, missä ajassa myynnistä saadut tulot ja tuotannontekijöiden hankinnoista aiheutuvat menot kertyvät ja näin antavat tietoa tulorahoituksen riittävydestä. Näistä luvuista käytetään myös nimitystä tehokkuusluvut, koska yritys pystyy

toimintaansa tehostamalla vaikuttamaan kertymisaikoihin. (Kallunki & Kytönen 2007: 88)

Tehokkuutta voidaan mitata myös vertaamalla jotakin yrityksen saavutusta kuvaavaa lukua henkilöstön lukumäärään. Näin kuvataan henkilöstön käytön tehokkuutta. Tällainen saavutusta kuvaava luku voi olla esimerkiksi liikevaihto, liikevoitto tai jalostusarvo. Tehokkuustunnuslukuja voidaan muodostaa myös fyysisten yksikköjen avulla suhteuttamalla tuotannon määrä esimerkiksi henkilöstöresursseihin, tilaresursseihin tai muihin yksiköihin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 197-198)

Esittelen hieman tarkemmin muutamia kiertoaikalukuja, koska yrityksen on hyödyllistä tietää, miten niiden avulla voi havaita olennaisia asioita ja parantaa maksuvalmiutta.

Myyntisaamisten kiertoaika

Yrityksen myydessä tuotteita asiakkaille, heille annetaan yleensä maksuehto. Myyntitulot ovat myyntisaamisia, kunnes asiakas on maksanut laskun. Myyntisaamisten kiertoaika siis kuvaa, kuinka monen vuorokauden kuluessa tulot keskimäärin kertyvät yrityksen tilille.

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika} = \frac{\text{Myyntisaamiset} + \text{Sisäiset myyntisaamiset}}{\text{Liikevaihto}} \times 365$$

Tunnuslukua tulkittaessa täytyy muistaa, että myyntisaamisiin liittyy myös liikevaihtoon kuulumattomia eriä, kuten arvonlisäveroa ja käyttöomaisuuden myyntiä. Näistä eristä johtuen kiertoaika on todellisuudessa hieman lyhyempi. Myyntisaamisten kiertoaikaa voi lyhentää esimerkiksi lisäämällä käteismyynti, kiristämällä maksuehtoja tai tehostamalla perintätoimenpiteitä. Yrityksen on kuitenkin huomioitava, ettei näillä toimenpiteillä saisi myöskään menettää asiakkaita. Joillakin toimialoilla maksuehdot on usein vakiintunut tietynlaisiksi. (Kallunki & Kytönen 2007: 88-89)

Ostovelkojen kiertoaika

Maksuaikaa saa myös itse yritys hankkiessaan tuotannontekijöitä. Ostovelkojen kiertoaika kuvastaa aikaa, jolloin yritys keskimäärin maksaa ostolaskunsa.

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = \frac{\text{Ostovelat} + \text{Sisäiset ostovelat}}{\text{Ostot} + \text{Ulkopuoliset palvelut}} \times 365$$

Kiertoaika kasvaa, jos investointeihin liittyviä ostovelkoja sisältyy taseen ostovelkoihin. Tunnuslukua laskettaessa tuleekin huomioida, että taseen ostovelat liittyvät kokonaisuudessaan aine- ja tarvikeostoihin. Tunnusluvun kertomaa arvoa verrataan ostolaskujen maksuehtojen mukaiseen normaaliin maksuaikaan. Yritys pystyy hyödyntämään edulliset maksuehdot ja välttämään viivästyskorot ja lyhytaikaiset rahoitukset, jos yrityksen maksuvalmius on kohdallaan. (Kallunki & Kytönen 2007: 89-90)

8.2 Rahavirta-analyysit

Rahavirtalaskelmissa poiketaan suoriteperusteisesta tilinpäätöksestä sillä, ettei menoja ja tuloja jaksoteta eri tilikausille. Rahavirtalaskelmia käytetään nimenomaan yrityksen rahoituksellisten toimintaedellytysten arviointiin. Laskelmat jaetaan usein liikepääomavirtalaskelmiin, meno-tulovirtalaskelmiin ja kassavirtalaskelmiin. Liikepääomavirtalaskelmassa mittauksen kohteena ovat liikepääoman muutokset. Liikepääoma saadaan, kun vähennetään lyhytaikainen vieras pääoma rahoitus- ja vaihto-omaisuudesta. Meno-tulovirtalaskennassa laskennan kohde on vielä suppeampi, vaihto-omaisuuskaan ei kuulu laskennan kohteisiin. Kassavirtalaskennassa huomio kiinnitetään ainoastaan kassan muutoksiin. (Kallunki & Kytönen 2007: 94-96)

Käsittelen tässä tarkemmin ainoastaan kassavirtalaskelmaa ja meno-tulovirtalaskelmaa. Näistä kassavirtalaskelma on erityisen tärkeä pienemmille yrityksille, sillä myyntitulojen ajankohdat saattavat vaihdella suurestikin. Kuitenkin yrityksellä tulee olla kassareserviä, josta hoidetaan maksuvelvoitteet tällaisenakin aikana. Laskelmista myös rahoituslaskelma on yleinen yritysten tilinpäätöksissä, mutta koska se ei ole pakollinen pienemmille yrityksille, en sitä tässä tarkemmin erittele.

8.2.1 Kassavirtalaskelma

Kassavirtalaskelma on yrityksissä suosittu rahavirtalaskelmatyyppi. Sen mukaan kassamyyntituloista vähennetään kassastamaksuja niiden tärkeysjärjestyksessä, sen mukaan mikä on yrityksen toiminnan jatkuvuuden kannalta tärkeintä. Laskelma pohjautuu suoriteperusteiseen tuloslaskelmaan ja taseeseen, jotka muutetaan kassavirtaperusteiseksi tuloksi ja menoksi. Tässä käytetään muun muassa liitetietoja apuna. (Kallunki & Kytönen 2007: 97)

	Myynnin kassatulot
-	Juoksevat kassamenot
	Kassajäämä IA
+	Muut kassatulot
	Kassajäämä IB
-	Korkojen, verojen ja osinkojen kassastamaksut
	Kassajäämä II
-	Nettoinvestointien kassamenot
	Kassajäämä III
+	Likviditeettireservin vähentyminen
	Kassajäämä IV
-	Yritykseen sijoitettujen rahojen muutos

Myynnin kassatulot saadaan, kun liikevaihdosta vähennetään myyntisaamisten muutos ja siihen lisätään saatujen ennakoitien muutos. Juoksevat kassamenot sisältävät ostoja, henkilöstökuluja, liiketoiminnan muita kuluja, valmistuksen omaan käyttöön, ostovelat, siirtovelat ja maksetut ennakot. Muut kassatulot tarkoittavat satunnaisia tuottoja ja kuluja, korkotuottoja, osinkotuottoja sekä liiketoiminnan muita tuottoja. Korkojen, verojen ja osinkojen kassastamaksuihin kuuluu verot ja osingot. Osingot saadaan, kun lasketaan, paljonko edellisen kauden vapaasta omasta pääomasta on jäljellä tilikauden päättyessä. Vähennys tulkitaan osingoksi. Nettoinvestoinnit saadaan pysyvien vastaavien aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutoksen ja eliminoimalla poistojen ja arvostuserien vaikutus. Likviditeettireservi tarkoittaa rahoja ja pankkisaamisia sekä lainasaamisia. Yritykseen sijoitettujen rahojen muutos käsittää rahoitusvekselit, muut lyhytaikaiset velat, pitkäaikaiset velat ja osakepääoman. (Leppiniemi 1985: 18:205-208)

Yrityksen tulisi pystyä kattamaan juoksevilla kassatuloillaan juoksevat kassamenonsa, korkonsa, veronsa ja osinkonsa. Jos yritys pystyy kattamaan myös korvausinvestointinsa, tulo-rahoituksen voidaan katoa olevan turvaava. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 236)

8.2.2 Meno-tulovirtalaskelma

Meno-tulovirtalaskelmassa kassan käsite on hieman laajempi kuin kassavirtalaskelmassa. Tästä syystä kassavirtalaskelma on rahavirtalaskelmista konkreettisin. Meno-tulovirtalaskelmassa rahan tavoin huomioidaan myös lyhytaikaiset saamiset ja lyhytaikaiset velat. Tällainen laaja kassa sisältää käteisen rahan ja pankkitilien lisäksi plusmerkkisenä rahana lyhytaikaiset saamiset sekä miinusmerkkisenä rahana lyhytaikaiset velat. Menoja ja tuloja käsitellään suoriteperusteisena. Luvut eroavat tuloslaskelmasta siinä, että meno-tulovirrassa vähennetään kaikki ostot riippumatta siitä, ovatko hyödykkeet yrityksen varastossa vai onko tilikauden myynti saatu aikaan aikaisemman varaston tasoa alentamalla. Ero ilmenee myös investointien

käsittelyssä. Meno-tulovirrassa käsitellään kaikki tilikauden aikana tapahtuneet hankinnat, tuloslaskelmassa ainoastaan poistot. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 238-239)

	Myyntitulot
-	Juoksevat menot
	Tulojäämä IA
+	Muut tulot
	Tulojäämä IB
-	Voitonjako
	Tulojäämä II
-	Nettoinvestointien menot
	Tulojäämä III
-	Likviditeettireservin lisäys
	Tulojäämä IV
+	Yritykseen sijoitettujen rahojen vähentyminen

Myyntitulot tarkoittavat meno-tulovirtalaskelmassa liikevaihtoa. Juoksevat menot sisältävät ostot, palkat, liiketoiminnan muut kulut ja valmistuksen omaan käyttöön. Muut tulot tarkoittavat satunnaisia tuottoja ja kuluja, korkotuottoja, osinkotuottoja ja liiketoiminnan muita tuottoja. Voitonjako on laskettu kuten kassavirtalaskelmassa, eroaa ainoastaan, jos tiedossa on esimerkiksi korkoihin liittyviä siirtovelkoja. Nettoinvestointien menot eroavat kassavirtalaskelmasta, jos esimerkiksi pysyvien vastaavien investointeihin liittyy ostovelkoja. Likviditeettireservin lisäys saadaan, kun rahoitusomaisuudesta vähennetään lyhytaikainen vieras pääoma. Yritykseen sijoitettujen rahojen lisääntyminen muodostuu pitkäaikaisesta vieraasta pääomasta ja osakepääomasta. (Leppiniemi 1985: 18: 208-209)

Meno-tulovirtalaskelma täydentää kassavirtalaskelman perusteella saatuja johtopäätöksiä. Usein jopa meno-tulovirtalaskelman jäämät voivat ennakoida kassajäämiä. Jäämät eivät kuitenkaan ole yhtä konkreettisia kuin kassajäämät. Näiden kahden laskelman jäämien vertailu voi antaa hyödyllistä informaatiota yrityksen tavasta hoitaa talouttaan. Varsinkin jos kassajäämä on toistuvasti vastaavaa tulojäämää suurempi, olisi tilanteelle hyvä etsiä selitystä. Tapahtumaan saattaa liittyä yrityksen maksuvalmiuden heikkenemistä tai maksujen laiminlyömistä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 239-240)

9 Case Kangas Oy

Kangas Oy (nimi muutettu) on Valkeakoskella toimiva yritys. Yrityksessä työskentelee tällä hetkellä 25 ihmistä, osa toimistossa ja osa tuotannon puolella. Yrityksen liikevaihto oli vuonna 2006 1 452 966,59 euroa ja taseen loppusumma 719 631,02 euroa. Yrityksen toimiala on tuolien ja istuinten valmistus ja yritys on toiminut noin neljä vuotta. Kangas Oy aloittaa yrityksemme asiakkaana tammikuussa 2008. Heiltä siirtyy sekä palkanlaskenta että kirjanpidolliset työt.

Yritys ja sen toimitusjohtajan nimi pidetään tässä työssä salassa, sillä yritys kävisi ilmi melko helposti toimitusjohtajan nimestä. Heiltä on näillä ehdoilla saatu lupa tilinpäätöksen tietojen julkistamiseen. Yrityksen nimi ei ole työn kannaltakaan oleellinen, sillä yritystä käytetään ainoastaan esimerkkinä tilinpäätösten tulkitsemisesta. Yritys ei toimi opinnäytetyön tilaajana.

9.1 Haastattelu

Haastattelin Kangas Oy:n toimitusjohtajaa koskien heidän yrityksen käyttämiä tunnuslukuja ja tilinpäätöstietojen hyödyntämistä.

Toimitusjohtaja itse seuraa tilinpäätöksestä euromääräistä myyntikatetta, euromääräistä voittoa ja sekä euro- että prosenttimääräistä käyttökattetta. Yrityksen pääomasijoittajat seuraavat lisäksi erilaisia tunnuslukuja, kuten varaston ja kassan kiertonopeutta sekä yrityksen arvonmäärittystä. Heidän puoleltaan kiinnostusta kerää lähinnä se, miten yritys on menestynyt ja miten heidän sijoittamat rahat tuottavat. Tässä on siis kaksi eri näkökulmaa, joista tilinpäätöstä ja sen tunnuslukuja tutkitaan. Toimitusjohtaja seuraa myös kassan tilannetta erilaisilla kassavirtabudjeteilla, jotta voidaan varmistaa maksuvalmius erinäisten maksuvelvoitteiden suoritusajankohtana. (Kangas Oy 27.12.2007, haastattelu)

Toimitusjohtajan seuraamia tunnuslukuja verrataan sekä edellisiin tilikausiin että saman alan keskiarvoihin. Heillä on jopa vuosittainen kokoontuminen samalla alalla toimivan yrityksen edustajan kanssa. Koska he eivät kuitenkaan ole kilpailijoita keskenään, he voivat verrata tilinpäätöstietoja melko avoimesti ja jakaa mahdollisia ideoita ja tulevaisuuden suunnitelmia. Näin myös yritykset saavat käsityksen omasta taloudellisesta asemastaan kyseisellä toimialalla. (Kangas Oy 27.12.2007, haastattelu)

Tunnuslukujen perusteella on asetettu myös tavoitteita. Seuratuin niistä on käyttökateprosentti. Tällä hetkellä se on Kangas Oy:llä noin 10 prosenttia, mutta tavoitteena olisi 13-15 prosenttia. Kyseisellä alalla

yleinen käyttökateprosentti on 11-13 prosenttia. Tavoitteena olisi siis olla hieman keskivertoa parempi. (Kangas Oy 27.12.2007, haastattelu)

Yrityksellä on yrityskauppoihin liittyviä purkutappioita, jotka antavat mahdollisuutta voiton muokkaamiseen haluamaansa suuntaan. Vuoden 2006 tilinpäätöksessä voittoa on jätetty vajaa 1500 euroa, enempää ei katsottu tarpeelliseksi jättää voitoksi. (Kangas Oy 27.12.2007, haastattelu)

Toimitusjohtajan mukaan nämä hänen seuraamat tunnusluvut ovat yritykselle parhaat ja tarkoituksenmukaiset. Ne ovat myös tarpeeksi tarkat seuraamaan oleellisia asioita. Ainakaan lähitulevaisuudessa ei nähdä aihetta muuttaa tunnuslukuja tai ottaa mukaan lisää tunnuslukuja. Mikäli suurempia muutoksia yrityksen toiminnassa ilmenee, tunnuslukuja ollaan valmiita muuttamaan tarpeiden mukaan. (Kangas Oy 27.12.2007, haastattelu)

9.2 Tilinpäätöksen analysointi

Käsittelen tässä Kangas Oy:n vuoden 2006 tilinpäätöstä ja sen tunnuslukuja. Tunnusluvuiksi valitsin joka alueelta jonkin kuvaamaan yrityksen tilannetta. Joitakin tunnuslukuja en pystynyt toteuttamaan, koska saamastani tilinpäätöksestä ei kaikkia tietoja löytynyt. Nämä tunnusluvut antavat kuitenkin edes suuntaa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Liitteissä 6 ja 7 esitellään Kangas Oy:n tuloslaskelma ja tase.

Käyttökateprosentti

Jos katsotaan Kangas Oy:n käyttökateprosentin muutoksia vuoden 2005 tilinpäätöksestä lähtien, nähdään tasaista kehittymistä. Käyttökateprosentti vuonna 2005 oli

$$\frac{-44\,834,32 + 65\,746,40}{1\,529\,477,65} \times 100 = 1,37 \%$$

Vuonna 2006 luku oli jo

$$\frac{18\,421,00 + 67\,733,68}{1\,452\,966,59} \times 100 = 5,93 \%$$

Uusimpien tietojen mukaan vuonna 2007 tunnusluku olisi jo noin 10 prosenttia. Vuonna 2006 yritykselle olisi siis jäänyt 5,93 prosenttia liikevaihdosta yrityksen toimintaan liittyvien kustannusten vähentämisen jälkeen.

Liikevaihdon muutos prosentteina

Liikevaihdon muutos kertoo yrityksen toiminnan laajentumisesta tai supistumisesta viime tilikauteen nähden. Kangas Oy:n vuoden 2006 muutos verrattuna vuoteen 2005 oli

$$\frac{1\,452\,966,59 - 1\,529\,477,65}{1\,529\,477,65} \times 100 = -5 \%$$

Kangas Oy:n toimitusjohtajan mukaan liikevaihdon pieneneminen vuodesta 2005 vuoteen 2006 selittyy sillä, että yritys menetti muutaman tilauksen niin sanotuille halpavalmistajille ulkomaille. (Kangas Oy 30.12.2007, haastattelu)

Quick ratio

Tunnusluku kuvastaa Kangas Oy:n mahdollisuuksia selvittää lyhytaikaisista veloista rahoitusomaisuudella.

$$\frac{20\,417,27 + 156\,222,86}{258\,513,03} = 0,68$$

Tunnusluku sijoittuu 0,5 ja 1 väliin, joten yrityksen maksuvalmius olisi vuoden 2006 tiedoilla tyydyttävä. Tarkempi tulkinta vaatisi kuitenkin selvityksen siitä, kuinka kurantti ja likvidi rahoitusomaisuus todellisuudessa on.

Current ratio

Current ratioon on huomioitu myös vaihto-omaisuuden vaikutus maksuvalmiuteen. Current ratiota on kätevä verrata myös vuosittaisen kehityksen kannalta. Vuoden 2005 current ratio oli

$$\frac{104\,253,37 + 138\,956,42 + 184\,474,00}{293\,795,06} = 1,46$$

Vuonna 2006 luku oli

$$\frac{20\,417,27 + 156\,222,86 + 214\,142,07}{258\,513,03} = 1,51$$

Maksuvalmiuden tunnusluku sijoittuu molempina vuosina myös tyydyttävälle tasolle, mutta vuodesta 2005 maksuvalmius on tämän tunnusluvun mukaan parantunut.

Omavaraisuusaste prosentteina

Omavaraisuusaste kertoo, kuinka paljon Kangas Oy:llä on omaa pääomaa suhteessa kokonaispääomaan.

$$\frac{226\,246,26}{719\,631,02} \times 100 = 31,44 \%$$

Tämäkin tunnusluku olisi vuoden 2006 tiedoilla ohjearvojen mukaan tyydyttävä. Lukua voisi verrata edellisen vuoden tietoihin, jolloin saataisiin kuva omavaraisuusasteen muutoksesta.

$$\frac{224\,757,21}{812\,911,20} \times 100 = 27,65 \%$$

Vuonna 2005 yritys oli myös tyydyttävällä tasolla, mutta taas on tapahtunut huomattavaa parannusta vuoden aikana.

Velkaantuneisuus prosentteina

Vakavaraisuutta voi mitata myös velkaantuneisuus-tunnusluvulla. Kangas Oy:n arvot näyttävät tilanteen olevan hyvällä tasolla.

$$\frac{493\,384,76}{1\,452\,966,59} \times 100 = 33,96 \%$$

Vakavaraisuutta mitattaessa suhteutetaan velkojen määrä yrityksen liikevaihtoon. Ohjearvojen mukaan luvun tulisi olla alle 40 %, jotta se luokitellaan hyväksi.

Johtopäätökset

Kangas Oy:n tunnuslukujen mukaan yrityksen maksuvalmius ja omavaraisuusaste olisivat tyydyttävällä tasolla ja koko ajan kehittymässä parempaan suuntaan. Yritys näyttäisi olevan kasvussa ja mielenkiintoista onkin nähdä vuoden 2007 tilinpäätös ja sen tunnusluvut. Yrityksellä on tilausmäärät kasvaneet vuoden 2007 aikana, joten tämä luultavasti näkyy myös tunnusluvuissa.

10 Yhteenveto

Tilinpäätösanalyysijä voidaan käyttää apuna tehtäessä päätelmiä yrityksen taloudellisista toimintaedellytyksistä, tulevaisuudesta ja elinkelpoisuudesta. Myös yrityksen johto voi käyttää analyysijä yrityksen johtamiseen ja kehityksen seuraamiseen. Oikein käytettyinä niistä saa määriteltä yritykselle myös tavoitteita ja mittareita. Tilinpäätöksen tietosisältö on erittäin laaja, samoin sen hyödyntämisen osa-alueet.

Tunnusluvut vaihtelevat usein yrityksen toimialan ja koon mukaan. Varsinkin palveluyritykset saattavat käyttää täysin erilaisia tunnuslukuja kuin valmistusyritykset. Jokaisen yrityksen tulee miettiä itselle sopivat ja erityisesti tarkoituksenmukaiset tunnusluvut.

Tunnuslukujen hyötykäyttö vaatii tietoa sekä yrityksestä että tilinpäätösten tulkitsemisesta. Tunnuslukuista tulisi tietää niiden sisältö ja mistä ne muodostuvat, jotta niistä saisi parhaan mahdollisen hyödyn.

Kuten Kangas Oy:n tapauksessa huomattiin liikevaihdon muutosprosentin kohdalla, tilinpäätöksetkään eivät anna kaikkea tietoa. Lukijan tulee osata myös etsiä oleellinen tieto tunnuslukujen syiden selvittämiseksi.

Opinnäytetyön aikana opin huomattavan määrän tietoa tilinpäätöksistä ja niiden tulkitsemisesta. Tämä osaaminen auttaa varmasti yrityksemme liiketoiminnassa ja tuottaa etua myös asiakkaillemme.

Lähteet

- Kallunki, Juha-Pekka & Kytönen, Erkki 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Kauppakaari.
- Kangas Oy, toimitusjohtaja. Haastattelu 27.12.2007. Tampere
- Kangas Oy, toimitusjohtaja. Haastattelu 30.12.2007. Tampere
- Kirjanpitoasetus 1339/1997
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19971339?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirjanpitolaki>
- Kirjanpitolaki 1336/1997
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirjanpitolaki>
- Lauslahti, Sanna 2007. Mitä talousluvut kertovat? [online] [viitattu 3.12.2007]
<http://www.tilisanomat.fi/lehti/article.php?catid=1&artid=233>
- Leppiniemi, Jarmo 1985. Liikekirjanpito. Päivitys marraskuu 2007. Porvoo: WSOY Yritysjulkaisut.
- Leppiniemi, Jarmo 2006. Tilinpäätöksen lukeminen: Tulkitse signaalit oikein. [online] [viitattu 3.12.2007]
<http://www.tilisanomat.fi/lehti/article.php?catid=1&artid=96>
- Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili 2001. Pk-yrityksen kirjanpito ja tilinpäätös. Porvoo: WSOY.
- Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili 2000. Tilinpäätöksen tulkinta. Porvoo: WSOY.
- Salmi, Ilari 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? Edita Prima Oy.
- Virtanen, Aila 2007. Katsaus tilinpäätöksen historiaan Suomessa. [online] [viitattu 2.12.2007]. <http://www.tilisanomat.fi/lehti/article.php?catid=3&artid=273>

Liitteet

Liite 1. Tuloslaskelman kaava, kululajikohtainen

1. LIIKEVAIHTO
2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos
3. Valmistus omaan käyttöön
4. Liiketoiminnan muut tuotot
5. Materiaalit ja palvelut
 - a) Aineet, tarvikkeet ja tavarat
 - aa) Ostot tilikauden aikana
 - ab) Varastojen muutos
 - b) Ulkopuoliset palvelut
6. Henkilöstökulut
 - a) Palkat ja palkkiot
 - b) Henkilösivukulut
 - ba) Eläkekulut
 - bb) Muut henkilösivukulut
7. Poistot ja arvonalentumiset
 - a) Suunnitelman mukaiset poistot
 - b) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
 - c) Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset
8. Liiketoiminnan muut kulut
9. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
10. Rahoitustuotot ja -kulut
 - a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä
 - b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä
 - c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
 - d) Muut korko- ja rahoitustuotot
 - e) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
 - f) Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
 - g) Korkokulut ja muut rahoituskulut
11. VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ
12. Satunnaiset erät
 - a) Satunnaiset tuotot
 - b) Satunnaiset kulut
13. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA
14. Tilinpäätössiirrot
 - a) Poistoeron muutos
 - b) Vapaaehtoisten varausten muutos
15. Tuloverot
16. Muut välittömät verot
17. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

(Kirjanpitoasetus 1339/1997)

Liite 2. Taseen peruskaava

V a s t a a v a a

A PYSYVÄT VASTAAVAT

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehittämismenot
2. Aineettomat oikeudet
3. Liikearvo
4. Muut pitkävaikutteiset menot
5. Ennakkomaksut

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa- ja vesialueet
2. Rakennukset ja rakennelmat
3. Koneet ja kalusto
4. Muut aineelliset hyödykkeet
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

III Sijoitukset

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Osuudet omistusyhteyssy yrityksissä
4. Saamiset omistusyhteyssy yrityksiltä
5. Muut osakkeet ja osuudet
6. Muut saamiset

B VAIHTUVAT VASTAAVAT

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet
2. Keskeneräiset tuotteet
3. Valmiit tuotteet/tavarat
4. Muu vaihto-omaisuus
5. Ennakkomaksut

II Saamiset

1. Myyntisaamiset
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Saamiset omistusyhteyssy yrityksiltä
4. Lainasaamiset
5. Muut saamiset
6. Maksamattomat osakkeet/osuudet
7. Siirtosaamiset

III Rahoitusarvopaperit

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Muut osakkeet ja osuudet
3. Muut arvopaperit

IV Rahat ja pankkisaamiset

V a s t a t t a v a a

A OMA PÄÄOMA

I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

II Ylikurssirahasto

III Arvonkorotusrahasto

IV Käyvän arvon rahasto

V Muut rahastot

1. Vararahasto
2. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
3. Muut rahastot

V Edellisten tilikausien voitto (tappio)

VI Tilikauden voitto (tappio)

B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

1. Poistoero
2. Vapaaehtoiset varaukset

C PAKOLLISET VARAUKSET

1. Eläkevaraukset
2. Verovaraukset
3. Muut pakolliset varaukset

D VIERAS PÄÄOMA

1. Joukkovelkakirjalainat
2. Vaihtovelkakirjalainat
3. Lainat rahoituslaitoksilta
4. Eläkelainat
5. Saadut ennakot
6. Ostovelat
7. Rahoitusvekselit
8. Velat saman konsernin yrityksille
9. Velat omistusyhteyssy yrityksille
10. Muut velat
11. Siirtovelat

(Kirjanpitoasetus 1339/1997)

Liite 3. Lyhennetty tasekaava

V a s t a a v a a

A Pysyvät vastaavat

1. Aineettomat hyödykkeet
2. Aineelliset hyödykkeet
3. Sijoitukset

B Vaihtuvat vastaavat

1. Vaihto-omaisuus
2. Saamiset; lyhyt- ja pitkäaikaiset erikseen
3. Rahoitusarvopaperit
4. Rahat ja pankkisaamiset

V a s t a t t a v a a

A Oma pääoma

1. Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
2. Ylikurssirahasto
3. Arvonkorotusrahasto
4. Käyvän arvon rahasto
5. Muut rahastot
6. Edellisten tilikausien voitto (tappio)
7. Tilikauden voitto (tappio)

B Tilinpäätössiirtojen kertymä

C Pakolliset varaukset

D Vieras pääoma; lyhyt- ja pitkäaikainen erikseen

(Kirjanpitoasetus 1339/1997)

Liite 4. Oikaistun kululajipohjaisen tuloslaskelman runko

(Salmi 2006: 137)

Liikevaihto	Varsinaisen liiketoiminnan tuotot Liiketoiminnan rakennemuutokset voivat muuttaa liikevaihdon sisältöä
Valmisteveraston muutos	Puolivalmisteet ja valmiit tuotteet, joita yritys on jalostanut
Valmistus omaan käyttöön	Ei tarvitse esittää, kulut voidaan aktivoida suoraan taseeseen Jos esitetään, esitetään myös kulut tuloslaskelmassa
Liiketoiminnan muut tuotot	Usein pysyvien vastaavien myyntivoittoja Kertaluonteiset ja olennaiset erät eliminoidaan
Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot	Bruttoperuste, korjataan varaston muutoksella vastaamaan liikevaihtoa Kiinteiden kulujen aktivoiminen vaikuttaa
Varaston muutos	Epäkuranttius ja markkinahinnat saattavat vaikuttaa Kiinteiden kulujen aktivointi mahdollista
Ulkopuolisten palveluiden ostot	Läheisesti liiketoimintaan liittyviä palveluita Ulkoistus saattaa nostaa arvoa kertaluonteisesti
Henkilöstökulut	Tarvittaessa tehtävä palkkakorjaus Eläkevastuut katettava kokonaisuudessaan
Liiketoiminnan muut kulut	Kertaluonteiset ja olennaiset erät eliminoidaan
Käyttökate (EBITDA)	Kannattavuus lyhytvaikutteisten kulujen jälkeen Ei ole riippuvainen taseen koosta eikä rahoitusrakenteesta
Poistot ja arvonalentumiset	Suunnitelman mukaisten poistojen vastattava kuluva omaisuuden todellista teknis-taloudellista pitoaikaa
Liiketulos (EBIT)	Liiketoiminnan kannattavuuden peruskivi Oikaistuna vertailukelpoinen eri tilikausien ja yritysten välillä
Rahoitustuotot	Rahoitustoiminnan tuotot (korkotuotot, sijoitusten realisointivoitot) Varovaisuus edellyttää voittojen realisoitumista
Rahoituskulut	Rahoitustoiminnan kulut (korkokulut, sijoitusten realisointitappiot) Varovaisuuden vuoksi laskennalliset kurssitappiot huomioidaan
Tulos ennen veroja (PTP)	Kertoo kaudelta syntyneen tuloksen, josta yritystä verotetaan Jos kauden verot poikkeavat paljon veroprosentin mukaisesta, syy selvitettävä
Oikaistut tuloverot	Lasketaan oikaistua tulosta vastaavat verot Liitetiedoista tarkistetaan verojen erittely
Nettotulos	Analysoijan käsitys säännöllisen ja jatkuvan toiminnan tuloksesta
Ei-säännölliset, eliminoidut erät	Kertaluonteiset tuotot ja kulut, tilinpäätösjärjestelyt, vähemmistöosuus Olennaisuus tärkeätä
Eliminoiteja vastaavat verot	Veroja oikaistaan sikäli, kun eliminoinnit ovat verovaikuttavia Vähemmistöosuus ja tietyt myyntivoitot ja –tappiot eivät ole
Tilikauden voitto/tappio	Tilikauden ”virallinen” tulos, yrityksen vaurastuminen /köyhtyminen Vaikuttaa omaan pääomaan

Liite 5. Oikaistu tase

V a s t a a v a a PYSYVÄT VASTAAVAT

Liikearvo
 Aineettomat hyödykkeet
 Muut aineettomat hyödykkeet
 Aineettomat hyödykkeet yhteensä

 Maa- ja vesialueet
 Rakennukset ja rakennelmat
 Koneet ja kalusto
 Muut aineelliset hyödykkeet
 Aineelliset hyödykkeet yhteensä

 Sisäiset osakkeet ja osuudet
 Muut osakkeet ja osuudet
 Sisäiset saamiset
 Muut saamiset ja sijoitukset
 Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset
 yhteensä

 Leasingvastuukanta

VAIHTUVAT VASTAAVAT

 Aineet ja tarvikkeet
 Keskeneräiset tuotteet
 Valmiit tuotteet/tavarat
 Muu vaihto-omaisuus
 Vaihto-omaisuus yhteensä

 Myyntisaamiset
 Sisäiset myyntisaamiset
 Muut sisäiset saamiset
 Muut saamiset
 Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

 Rahat ja rahoitusarvopaperit

 Vastaavaa yhteensä

V a s t a t t a v a a OMA PÄÄOMA

Osake-, osuus- tai muu peruspääoma
 Ylikurssi- ja arvonnkorotusrahasto
 Muut rahastot
 Kertyneet voittovarot
 Tilikauden tulos
 Pääomalainat
 Taseen oma pääoma yhteensä

 Poistoero
 Vapaaehtoiset varaukset
 Poistoero ja varaukset yhteensä

VIERAS PÄÄOMA

Lainat rahoituslaitoksilta
 Eläkelainat
 Saadut ennakot
 Sisäiset velat
 Muut pitkäaikaiset velat
 Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä

 Laskennallinen verovelka

 Pakolliset varaukset

 Leasingvastuukanta

 Korolliset lyhytaikaiset velat
 Saadut ennakot
 Ostovelat
 Sisäiset ostovelat
 Muut sisäiset velat
 Muut korottomat lyhytaikaiset velat
 Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä

 Oikaistu vieras pääoma yhteensä

 Vastattavaa yhteensä

 (Leppiniemi 1985: 18: 9-10)

Liite 6. Kangas Oy:n tuloslaskelma

Kangas Oy

Tuloslaskelma	1.1.-31.12.2006	1.1.-31.12.2005
LIKEVAIHTO	1 452 966,59	1 529 477,65
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	-6902,24	44203,95
Liiketoiminnan muut tuotot	36 654,10	28 429,57
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	508 953,33	584 974,58
Varastojen muutos	-36 570,31	30 938,97
Ulkopuoliset palvelut	42 958,21	53 710,10
	515 341,23	669 623,65
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	471 458,79	463 556,05
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	83 136,30	77 450,68
Muut henkilösivukulut	26 489,32	30 965,92
	581 084,41	571 972,65
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	67 733,68	65 746,40
Liiketoiminnan muut kulut	300 138,13	339 602,79
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	18 421,00	-44 834,32
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	164,10	263,92
Korkokulut ja muut rahoituskulut	17 096,05	16 448,39
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	1 489,05	-61 018,79
Satunnaiset tuotot	0,00	94,00
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖS-SIIRTOJA JA VEROJA	1 489,05	-60 924,79
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	1 489,05	-60 924,79

Liite 7. Kangas Oy:n tase

Kangas Oy

Tase	1.1.-31.12.2006		1.1.-31.12.2005	
Vastaavaa				
Pysyvät vastaavat				
Aineettomat hyödykkeet				
ATK-ohjelmien käyttöoikeudet	6 987,98		1 335,94	
Liikearvo	312 502,15	319 490,13	375 002,58	376 338,52
Muut pitkävaikutteiset menot		1 860,92		2 481,23
Aineelliset hyödykkeet		7 497,77		6 323,57
Sijoitukset		0,00		84,09
Pysyvät vastaavat yhteensä		328 848,82		385 227,41
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	159 983,33		122 339,02	
Keskeneräiset tuotteet	11 584,85		17 171,17	
Valmiit tuotteet/tavarat	42 573,89	214 142,07	44 963,81	184 474,00
Saamiset				
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	101 451,23		94 178,01	
Siirtosaamiset	54 771,63	156 222,86	44 778,41	138 956,42
Rahat ja pankkisaamiset		20 417,27		104 253,37
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		390 782,20		427 683,79
VASTAAVAA YHTEENSÄ		719 631,02		812 911,20
Vastattavaa				
Oma pääoma				
Osakepääoma		100 000,00		100 000,00
Edel. Tilikauden voitto (tappio)	-75 242,79		-14 318,00	
Tilikauden voitto (tappio)	1 489,05	-73 753,74	-60 924,79	-75 242,79
Pääomalaina		200 000,00		200 000,00
Oma pääoma yhteensä		226 246,26		224 757,21
Vieras pääoma				
Pitkäaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta		234 871,73		294 358,93
Lyhytaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	59 487,20		59 487,20	
Ostovelat	72 789,68		87 648,61	
Muut velat	42 398,36		46 981,73	
Siirtovelat	83 837,79	258 513,03	99 677,52	293 795,06
Vieras pääoma yhteensä		493 384,76		588 153,99
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		719 631,02		812 911,20